Poštni urad 9021 Celovec — Verlagspostamt 9021 Klagenfurt Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt Posamezni izvod 1.30 šil., mesečna naročnina 5 šilingov P. b. b.

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXIX. Celovec, petek, 5. julij 1974 Štev. 27 (1666)

MANJŠINSKI SEMINAR OZN V OHRIDU:

Priznavanje manjšinskih pravic

potrebno v praksi in ne samo na papirju

Avstrijski predstavnik spet zavaja mednarodno javnost

Od torka prejšnjega tedna poteka v Ohridu v Jugoslaviji seminar OZN o manjšinah, na katerem strokovnjaki in drugi predstavniki iz številnih držav sveta razpravljajo o vprašanjih napredka in zaščite pravic nacionalnih, etničnih in drugih manjšin. Zaključki tega posvetovanja, ki bo trajalo do 8. julija, bodo potem služili Združenim narodom za podlago pri izdelavi posebnih določil o obravnavanju in reševanju manjšinskih pravic, tako da bi se tudi glede manjšinske zaščite povečala vloga OZN.

Kot predstavnik OZN je seminar odprl ravnatelj oddelka za človečanske pravice Marc Schreiber, ki je opozoril na dosedanja prizadevanja Združenih narodov na področju zagotovitve manjšinskih pravic, potem pa poudaril, „da bo treba preučiti ukrepe, ki bodo etničnim, verskim, jezikovnim in nacionalnim skupnostim zagotovili uživanje posebnih pravic, ki so potrebne, da se ohranijo njihove tradicije, značilnosti in njihova nacionalnost."

Prvi teden so na seminarju razpravljali o naporih za zagotovitev človečanskih pravic manjšin v okviru posameznih držav. Do izraza so prišla najrazličnejša stališča in udeleženci so spoznali razne oblike manjšinske zaščite, kot se jih poslužujejo v posameznih državah. Pri tem so bila deležna posebnega zanimanja in priznanja poročila jugoslovanskih predstavnikov, ki so na konkretnih primerih pokazali, kako resnična enakopravnost izgleda v praksi. Poudarili pa so tudi, da je za popolni uspeh pri reševanju manjšinskih vprašanj predvsem potrebno, da se ustvarijo splošni politični odnosi dobre volje, zavestne in dosledne odločitve vseh subjektov in še posebej pripadnikov večine, kajti „manjšinsko vprašanje je treba reševati na osnovi načela popolne enakopravnosti manjšin kot skupnosti in posameznikov in je še zlasti nujno, da se manjšinam omogoči, da bodo aktivni in enakopravni sodelavci in ne samo pasivni objekti celotne akcije."

V diskusiji je bila podčrtana potreba, da je pri reševanju manjšinskih vprašanj manjšine treba obravnavati kot skupnosti, ne pa se omejevati samo na individualne človeške pravice. In prav tako odločno je bilo poudarjeno, da se morajo norme manjšinske zaščite, ki jih sprejemajo posamezne države, predvsem tudi praktično izvajati in spoštovati.

S temi od velike večine zastopanimi načeli je prišel v nasprotje zlasti avstrijski predstavnik dr. Klaus Berchtold. V svojem kratkem izvajanju je skušal spraviti vprašanje manjšinske zaščite na raven odnosa med posamezniki in državno upravo, vendar z ničemer ni opozoril na dejstvo, da živijo v Avstriji narodne manjšine, za katere veljajo številne zaščitne norme, ki pa jih Avstrija v praksi povsem nezadovoljivo izvaja. Poleg tega je predložil obširno pismeno poročilo, ki je po zasnovi in glavnih potezah, predvsem pa po očitnem namenu zelo podobno tistemu poročilu, s katerim je Avstrija naletela na ostro kritiko že v pododboru OZN za odpravljanje vseh oblik diskriminacije.

V poročilu Avstrije je bilo namreč spet na dolgo in široko govora o mednarodnih obveznostih in o zakonskih ter upravnih ukrepih, ki na papirju zagotavljajo manjšinam v Avstriji določene pravice; ni bilo pa hkrati tudi povedano, da se naštete ustavne in druge norme manjšinske zaščite v praksi zelo pomanjkljivo ali sploh ne izvajajo. V „dokaz", kako „demokratično" in „širokogrudno" je v Avstriji rešeno manjšinsko vprašanje, navaja poročilo celo obstoj društva slovenskih lovcev — povsem pa zamolči, da imamo na Koroškem celo vrsto organizacij, ki odkrito delujejo proti manjšini in njenim pravicam ter bi jih v smislu državne pogodbe morali že zdavnaj prepovedati.

Skratka: avstrijsko poročilo na seminarju v Ohridu je nov primer očitnega poskusa zavajanja mednarodne javnosti. Podobno je ravnala Avstrija pred tedni v pododboru OZN za odpravljanje vseh oblik diskriminacije in ko smo potem v našem listu zapisali, kaj tako ravnanje pomeni, so nam očitali, da širimo laži in obrekujemo Avstrijo. Na seminarju v Ohridu je šla Avstrija isto pot, pot polovičnih resnic in prikrivanja dejstev. Morda nam bo kdo tudi zdaj očital, da škodujemo ugledu Avstrije v mednarodni javnosti. Toda poudarjamo, da temu ugledu dela največjo škodo tisti, ki se boji povedati resnico — pa naj bo to tudi uradni predstavnik države same!

Koroški Slovenci protestiramo proti zavajanju mednarodne javnosti

Proti izvajanjem avstrijskega predstavnika na manjšinskem seminarju OZN v Ohridu sta osrednji organizaciji koroških Slovencev najostreje protestirali ter v brzojavki, ki sta jo poslali predsedstvu seminarja v Ohridu in uradu zveznega kanclerja na Dunaju, poudarili:

Narodni svet koroških Slovencev in Zveza slovenskih organizacij na Koroškem kot osrednji organizaciji koroških Slovencev v zvezi s poročilom avstrijskega predstavnika dr. Klausa Berchtolda na seminarju OZN v Ohridu o manjšinski zaščiti v Avstriji najostreje protestirata.

Ker poročilo ne prikazuje resničnega stanja narodnih manjšin in zlasti nezadovoljivega izvajanja manjšinske zaščite, vidimo v njem očiten namen zavajanja mednarodne javnosti.

Kako dolgo še mislijo

zlorabljati potrpežljivost koroških Slovencev?

Prejšnji petek je bilo na Dunaju spet govora o koroških Slovencih. Dopoldne je zasedala tako imenovana komisija za krajevne napise, popoldne pa se je sestal kontaktni komite. Kaj je praktično uspeh vsega tega razpravljanja, ki traja že skoraj poldrugo leto, je morda najbolj točno povedal kancler dr. Kreisky, ko je po dopoldanski seji dejal, da še ni prišel čas za ukrepanje, ker so skoraj še vsa vprašanja odprta.

Pa tudi na popoldanski seji kontaktnega komiteja se je znova izkazalo, da očitno ni iskrene pripravljenosti, da bi se končno lotili resnega reševanja bistvenih in življenjskih problemov koroških Slovencev, kajti vse dosedanje „reševanje" se omejuje na obravnavanje posameznih konkretnih bolj ali manj postranskih vprašanj.

Tako je pravosodni minister obljubil konkretno reševanje odprtih vprašanj v zvezi z zakonom o sodnem jeziku in se bo dne 24. julija s tem bavil poseben pododbor. V zvezi s pospeševalnim manjšinskim pravom so slovenski zastopniki protestirali proti sistiranju službenega navodila za vodjo slovenskega kulturnega referata ter zahtevali čimprejšnjo ureditev s kompetencami samostojnega oddelka ali vsaj pododdelka. Hkrati so predlagali, da se temu uradu poverijo tudi naloge zveznega referenta za ljudsko izobraževanje, v kolikor gre za kulturne potrebe slovenske narodne skupnosti. Kancler Kreisky je obljubil, da se bo tozadevno zavzel pri koroški deželni vladi, glede vprašanja prenosa nalog zveznega referenta za ljudsko izobraževanje pa bo zadevo proučil. Nadaljnje kanclerjeve obljube so se nanašale na slovensko gimnazijo, katere poslopje da bo dograjeno do jeseni 1975; na Kulturni dom v Celovcu, glede katerega da bo proučil vprašanje podpore; ter na državno podporo osrednjim slovenskim organizacijam, ki je bila zagotovljena v dosedanji višini.

Torej je bilo po dosedanji praksi tudi na zadnji seji kontaktnega komiteja govora le o posameznih bolj ali manj nebistvenih vprašanjih, medtem ko so se obravnavanju in reševanju načelnih in življenjskih problemov vsedoslej zelo spretno izogibali. Koroški Slovenci smo že v začetku postavili kot pogoj za sodelovanje v kontaktnem komiteju, da bomo sodelovali le tako dolgo, dokler se ne bi izkazalo, da tudi delo tega odbora služi samo zavlačevanju reševanja življenjskih vprašanj narodne skupnosti na Koroškem. Ob dosedanjih izkušnjah je vsekakor upravičeno vprašanje, kako dolgo še mislijo zlorabljati potrpežljivost koroških Slovencev? Če se bo praksa dosedanjega „reševanja" nadaljevala, potem bo prej ali slej treba resno premisliti, kako dolgo ima sploh še smisel, nadaljevati take pogovore.

Kanclerjeva ugotovitev, da so skoraj še vsa vprašanja odprta, pač samo dokazuje, da dosedanje „reševanje" očitno le ni reševanje!

KAKŠNA ENAKOST PRED ZAKONOM?

Na zadnji seji kontaktnega komiteja na Dunaju so predstavniki obeh osrednjih organizacij protestirali med drugim tudi proti neizvajanju sklepa prejšnjega deželnega glavarja Sime o ustanovitvi tako imenovanega „urada za svetovanje, informiranje, pospeševanje kulture in ljudsko izobraževanje za slovensko narodnostno skupnost na Koroškem pri uradu koroške deželne vlade" oziroma proti sistiranju službenenga navodila za vodjo tega urada, višjega vladnega svetnika dr. Pavla Apovnika, hkrati pa zahtevali, da bi dr. Pavel Apovnik tudi v zveznem referatu za ljudsko izobraževanje dobil določene pristojnosti z ozirom na slovensko narodnostno skupnost.

To dejstvo je celovška Volkszeitung vzela za povod, da je povsem brez utemeljitve in očitno z namenom provokantnega zavajanja javnosti poročala, da bo dr. Pavel Apovnik zamenjal dr. Baumanna na položaju zveznega referenta za ljudsko izobraževanje. Deželni glavar Wagner je preko deželne tiskovne službe to vest dementiral kot povsem neresnično, pri tem pa se poslužil žal tudi očitkov, ki smo jih bili doslej vajeni le iz krogov tako imenovanih „domovinskih organizacij". Med drugim namreč „nekaterim predstavnikom" koroških Slovencev očita, da jim v prvi vrsti gre za to, da postavljajo stalno nove zahteve, v upanju, da jim bo priznano toliko več, kolikor več bodo zahtevali. Vendar ta način, kakor je dejal deželni glavar, ne bo dosegel zaželjenega uspeha, ker je v zvezni ustavi zagotovljena enakost pred zakonom vseh državljanov te republike.

Taka podtikavanja — pa čeprav prihajajo iz ust deželnega glavarja — moramo z vso odločnostjo zavrniti. Kajti predstavniki koroških Slovencev pri vseh pogajanjih z vlado in v vseh svojih pismenih vlogah doslej niso zahtevali niti pike več, kot pa slovenski narodnostni skupnosti zagotavljajo ustavna določila, člen 7 državne pogodbe in druge mednarodne konvencije. Če pa se deželni glavar že sklicuje na ustavno zajamčeno enakost pred zakonom, bi mu zastavili le nekaj vprašanj:

- *Ali pomeni enakost pred zakonom, če morajo slovenski starši svoje otroke posebej prijavljati, če jim hočejo zagotoviti pouk v materinem jeziku?*
- *Ali pomeni enakost pred zakonom, če so slovenski otroci že v predšolski dobi, v otroškem vrtcu, prikrajšani za materin jezik?*
- *Ali pomeni enakost pred zakonom, če se sme Slovenec šele na posebno zahtevo zagovarjati v svojem materinem jeziku, in še to le v treh izmed dvojezičnih sodnih okrajev, kjer pa je z državno pogodbo za uradni jezik priznana slovenščina v praksi degradirana na raven pomožnega jezika?*
- *Ali pomeni enakost pred zakonom, če bo Slovenec težko kje našel kak urad, kjer se bo lahko poslužil svojega materinega jezika, čeprav je le-ta v državni pogodbi priznan kot enakopraven uradni jezik?*
- *Ali pomeni enakost pred zakonom, če nikjer na Koroškem ni dvojezičnih napisov in označb topografskega značaja, kakor jih nedvoumno predpisuje državna pogodba?*
- *Ali pomeni enakost pred zakonom, če se Slovencem sploh osporava njihov obstoj in jih hočejo šele „ugotavljati"?*

To je le nekaj primerov „enakosti pred zakonom" v praksi!

Toda izvajanja deželnega glavarja so topot še vsebolj značilna tudi v drugem pogledu. Do sedaj je vedno spet postavljal, da so manjšinske zadeve stvar zvezne vlade odnosno države in da dežela zato ne bo iniciativno posegla v reševanje. Tokrat pa se deželni glavar vmešava v zvezne zadeve in kar sam odloča, da bi predaja agend zveznega referenta za ljudsko izobraževanje, v kolikor se tiče slovenske narodnostne skupnosti, v reševanje slovenskemu uradniku — in nič več ni bilo zahtevano — pomenila kršenje načela „enakosti pred zakonom". Res čudna logika! Ali ni baš obratno dejansko kršenje te enakosti, da avstrijskemu državljanu slovenske narodne skupnosti ne bi smele biti poverjene naloge koordinacije slovenske kulturne dejavnosti? Predvsem pa v tem primeru deželni glavar odstopa od svojega dosedanjega stališča, da v manjšinskih zadevah ne bo podvzemal nobenih pobud, ker so le-te zvezna zadeva. Torej velja neiniciativnost očitno le za pozitivne ukrepe, na škodo manjšine pa so očitno iniciative mogoče, pa čeprav gre za izrecno zvezno zadevo, kakor je to zadeva zveznega referenta za ljudsko izobraževanje odnosno pospeševalni urad zveze za vzgojo odraslih na Koroškem.

Samo mimogrede naj bo še omenjeno, da je tudi dr. Gerhard Baumann prav tako uslužbenec koroške deželne vlade kakor dr. Pavel Apovnik, da pa se do danes v svoji funkciji kot zvezni referent za ljudsko izobraževanje še ni spomnil, da obstajajo in delujejo tudi slovenske kulturne organizacije, medtem ko se je kot manjšinski referent koroške deželne vlade vsekakor poskušal vključiti tudi v zadeve manjšinske politike, kjer pa je razumljivo naletel na odklon s strani slovenskih organizacij.

To so dejstva, ki jih bo morala upoštevati tudi deželna vlada, če hoče ostati na tleh realnosti, in iskreno razpravljati o upravičenih težnjah manjšine!

Široka mednarodna podpora boju

za ohranitev slovenskega gledališča v Trstu

Člani in uprava Stalnega slovenskega gledališča v Trstu so vabili v torek zvečer na protestno zborovanje v tržaškem Kulturnem domu, da bi kulturno in politično javnost seznanili o resnosti položaja, ki ogroža obstoj gledališča slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista, italijanska vlada omenjeni slovenski ustanovi namreč kljub priznanju s strani krajevnih in deželnih ustanov ter kljub vsem mogočim obljubam še vedno ne priznava statusa stalnega gledališča, kar ima za posledico, da je Stalno slovensko gledališče v Trstu v skrajno resnem finančnem položaju in praktično brez možnosti nadaljnjega delovanja.

Odnos italijanskih osrednjih oblasti do slovenske narodnostne skupnosti v Italiji ter še posebej do njene najvišje kulturno-umetniške ustanove je izzval splošno ogorčenje med Slovenci. O resnem položaju Stalnega slovenskega gledališča v Trstu je obširno poročal tisk v Sloveniji in Jugoslaviji, pa tudi ves krajevni italijanski tisk je posvetil temu problemu veliko pozornost.

Prav tako je vest o tem odjeknila tudi v političnih krogih. Komunistični svetovalci v deželnem svetu so v tej zvezi naslovili na pristojnega referenta posebno vprašanje, v katerem so ugotovili, da se je slovensko gledališče kot najvidnejša kulturna ustanova slovenske manjšine znašla v kritičnem položaju zato, ker država ne izpolnjuje svojih obveznosti. Podpisniki interpelacije zahtevajo od pristojnega odbora, da se tudi z izrednimi ukrepi prepreči nevarnost prekinitve dela slovenskega gledališča, hkrati pa je treba osrednjo vlado opozoriti, da izvaja svoje obveznosti „in se s tem konča nesprejemljivo stanje, ki resno prizadeva slovensko manjšino in ki pomeni žalitev italijanske demokracije".

Slovenska skupnost je preko svojega deželnega svetovalca dr. Štoke posredovala pri predsedniku deželnega odbora, ki je obljubil, da bo interveniral pri rimski vladi. „Življenje in rast slovenske kulture v zamejstvu," poudarja Slovenska skupnost, „je za ohranitev slovenske narodne skupnosti bistvene važnosti, zato bo še nadalje usmerjala svoja prizadevanja pri vseh pristojnih oblasteh v korist slovenskega gledališča in vse slovenske kulture v zamejstvu."

Vodstvo slovenskega gledališča v Trstu je začelo obširno akcijo, da bi seznanilo čim širšo javnost in predvsem predstavnike oblasti z nevzdržnim stanjem, v katerem se je znašla ta ustanova. Po tiskovnih konferencah v Trstu in Gorici so predstavniki gledališča obiskali med drugim deželnega odbornika za šolstvo in kulturo, kateri jim je povedal, da je dežela še pred kratkim posegla na vsedržavni ravni, da bi pospešila sprejem ustreznih ukrepov za pravično rešitev vprašanja, ter zagotovil, da bo ponovno opozoril pristojne vladne organe na potrebo po čimprejšnji rešitvi problema v skladu s skupno izraženimi željami.

Še posebej pa so predstavniki slovenskega gledališča našli razumevanje in podporo pri županih slovenskih občin na Tržaškem in Goriškem, kjer so povsod izrazili solidarnost Stalnemu slovenskemu gledališču ter izjavili, da bodo te občine odločno nastopile v obrambo najvišje kulturne ustanove slovenske narodnostne skupnosti v Italiji.

Kakor že povedano, je spričo vznemirljivih vesti iz Trsta ogorčena tudi široka javnost v Sloveniji. Ogorčenost slovenske kulturne javnosti je v svojem komentarju na ljubljanski televiziji tolmačil zlasti predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti akademik Josip Vidmar. Med drugim je dejal, da je zadržanje italijanske vlade „izraz nerazpoloženja do slovenske manjšine, s tem pa tudi do slovenske kulture". Izrazil je prepričanje, da to ne more vplivati dobro na sosedske odnose in da nikakor ni koristno, da se ti odnosi, ki so bili dosedaj sorazmerno dobri, kale ne samo na političnem sektorju, temveč tudi na kulturnem. „Mislim, da bi bila lahko kultura izvzeta, kajti dežela, ki govori o sebi in o svoji 2000-letni kulturi čestokrat zelo glasno, bi morala upoštevati kulturo in kulturne potrebe Slovencev, ki žive v njenem državnem okviru in da bi morala ceniti potrebe manjšine po svoji lastni kulturi, ki seveda nikakor ne nasprotuje spoznavanju italijanske kulture, temveč je lahko samo živ in bistven posrednik med italijansko kulturo in našo."

Široki vsenarodni podpori boju za ohranitev slovenskega gledališča v Trstu so se pridružile tudi številne ustanove v matični Sloveniji, med njimi zlasti organizacije gledališč in odrskih umetnikov ter kulturnih delavcev. Poleg številnih drugih so proti diskriminacijski politiki, ki jo izvaja italijanska vlada proti slovenski narodnostni skupnosti v Italiji in posebej proti njenemu gledališču v Trstu, protestirali tudi člani Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru. V svojem protestu poudarjajo:

Zahtevamo, da vlada republike Italije izpolni obveze in omogoči delovanje te pomembne slovenske kulturne ustanove v republiki Italiji, ker le tako bo most prijateljstva med italijansko kulturo in narodom ter med slovenskim in jugoslovanskimi narodi in njih kulturo ostal neporušen.

Tudi koroški Slovenci

PODPIRAMO BOJ ZA PRAVICE SLOVENCEV V ITALIJI

Slovenska prosvetno zveza v Celovcu je poslala vodstvu Stalnega slovenskega gledališča v Trstu brzojavko naslednje vsebine:

Z ogorčenjem smo zvedeli za kritični položaj Stalnega slovenskega gledališča v Trstu, kateremu centralne oblasti v Rimu ne priznavajo statusa stalnega gledališča. To je groba kršitev londonskega sporazuma, v katerem so slovenski narodnostni skupnosti v Italiji zagotovljene vse narodnostne pravice.

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu budno spremlja razvoj, naperjen proti slovenski narodnostni skupnosti v Italiji. Pridružujemo se vašemu protestu in izražamo našo solidarnost s Stalnim slovenskim gledališčem v Trstu. V celoti podpiramo njegove zahteve in s tem boj za narodnostne pravice v Italiji.

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu

Nov zemljevid

SLOVENSKIH KRAJEV V ITALIJI

Pri Mladinski knjigi v Ljubljani je izšel zemljevid tistih predelov Italije, kjer živi slovenska narodnostna skupnost. Značilnost zemljevida je v tem, da imena krajev navaja tako v italijanskem kakor tudi v slovenskem jeziku. Namen zemljevida je, po eni strani rešiti pred pozabo slovenska imena nekaterih krajev, kjer so Slovenci v teku zgodovine izgubljali večino, po drugi strani pa podpreti Slovence v Italiji pri njihovem boju za narodnostne pravice.

Dvojezična karta navaja okoli 1300 slovenskih imen in okoli 2400 italijanskih krajevnih imen. Pri tem je važno, da so slovenska imena krajev glede pisave prilagojena pravilom slovenskega knjižnega jezika — torej ne gre za spakedranke, kakor so jih leta 1972 koroški nemški „znanstveniki" skušali vsiliti ob priložnosti priprav za zakon o dvojezičnih napisih, da bi s svojo znanstveno „objektivnostjo" posebej „dokazali" in „utemeljili" znanstveno povsem nevzdržno teorijo o posebnem vindišarskem jeziku.

Pri nastajanju karte je sodelovalo večje število Slovencev v Italiji, kar je nedvomno spodbudna okoliščina pri utrjevanju njihove samobitnosti. Akcijo za izdajo karte je začel geografski inštitut, medtem ko je tehnično izvedbo opravil geodetski zavod v Ljubljani, izdajo pa sta poleg Mladinske knjige podprla predvsem raziskovalna skupnost Slovenije in sklad Borisa Kidriča.

Mimo vsega drugega bo karta z dvojezičnimi označbami krajevnih imen tudi tuji svet poučila o tem, kje povsod prebivajo Slovenci v Italiji.

Grobe kršitve

S položajem slovenskih narodnih manjšin v zamejstvu se je te dni bavilo tudi predsedstvo Zveze kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije, ki je z zaskrbljenostjo ugotovilo, da se nadaljujejo in zadnje čase celo stopnjujejo diskriminacijski postopki. Posebej so ob tej priložnosti obravnavali položaj, v kakršnem se je zaradi tega, ker italijanska vlada ne izpolnjuje svojih obveznosti, znašlo Slovensko stalno gledališče v Trstu. V sporočilu so poudarili:

Italijanske oblasti ne želijo ali pa se ne trudijo dovolj zagotoviti svojim italijanskim državljanom slovenske narodnosti v deželi Furlanija-Julijska krajina pogoje za svobodno, neovirano in popolno izvrševanje njihovih etničnih in jezikovnih pravic, ki sodijo med osnovne pravice človeka ne le po ustavi vsake demokratične države, ampak tudi v smislu listin in dokumentov Združenih narodov. Znani akti odkritega pritiska na Slovence v Benečiji, ki pomenijo grobo kršenje pravice človeka do uporabe materinega jezika, in neurejen materialni položaj slovenskega gledališča v Trstu, kar ogroža sam obstanek te pomembne ustanove, so novi dokazi o nezainteresiranosti italijanskih oblasti za ureditev položaja slovenske narodne manjšine v Italiji.

Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije poziva italijansko vlado, da zagotovi vsem italijanskim državljanom slovenske narodnosti, ne glede na to, v kateri pokrajini živijo, vse etnične, jezikovne in druge pravice, ki jim gredo po italijanskih pravnih normah in aktih, po mednarodnih obveznostih Italije in po listinah Organizacije združenih narodov.

Zveza kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije poziva vso demokratično italijansko javnost, da se zavzame za zagotovitev enakopravnosti svojih sodržavljanov Slovencev, ki živijo v mejah republike Italije, ter s tem omogoči nadaljevanje začetega procesa zbliževanja med Italijo in Jugoslavijo ter dobrih odnosov med sosednima državama, s tem pa prispeva k naporom za mir in napredek v tem delu sveta.

Proti diskriminiranju osrednje kulturno-umetniške ustanove slovenske narodnostne skupnosti v Italiji so protestirale tudi razne druge ustanove v Sloveniji. Tako je v protestu, ki sta ga sprejela Skupnost slovenskih dramskih gledališč in Republiški odbor Združenja dramskih umetnikov Slovenije, rečeno:

Skupnost slovenskih dramskih gledališč ugotavlja, da postopek odgovornih italijanskih političnih dejavnikov zavlačuje uveljavitev zakonitega statusa stalnosti edini poklicni gledališki instituciji, ki s stoletno tradicijo deluje v Trstu za slovensko prebivalstvo Italije.

To zavlačevanje je v nasprotju s sprejetimi obveznostmi, ki so bile definirane v mednarodnih sporazumih, posebej še v spomenici Londonskega dogovora, in v katerih se italijanska država obvezuje zagotoviti nemoten razvoj kulturnega in umetniškega izražanja, posebej na tistih področjih, ki so že po tradiciji bila prisotna med Slovenci na Tržaškem in Goriškem. Dosedanja politika zavlačevanja in odlašanja rešitve zadovoljivega financiranja, za katerega se upravičeno bori Upravni svet Stalnega slovenskega gledališča v Trstu, je potisnila ustanovo v položaj, ki ogroža njen nadaljnji obstoj.

Ko izražamo svojo solidarnost z napori Upravnega sveta in celotnega aktiva Stalnega slovenskega gledališča v Trstu, pričakujemo, da bo vprašanje nadaljnjega nemotenega in ustvarjalnega delovanja Stalnega slovenskega gledališča v Trstu obravnavano in ugodno rešeno na vseh tistih stičiščih, ki pogojujejo naše sosedske odnose in kulturno sodelovanje.

Proti zavlačevanju potrditve statusa stalnosti slovenskega gledališča v Trstu odločno protestirata tudi republiški odbor in članstvo združenja dramskih umetnikov Slovenije ter izražata čvrsto solidarnost s pravičnimi zahtevami tržaških gledaliških kolegov in tržaške slovenske javnosti.

PO ŠIROKEM SVETU

BEOGRAD. — Štiridnevni obisk jugoslovanskega predsednika Tita v Zvezni republiki Nemčiji je vzbudil najširše zanimanje tudi v mednarodni javnosti, kjer so ga ocenili kot izreden dogodek. Vodilni listi širom po svetu so objavljali dolga poročila o „obisku zgodovinske osebnosti v Bonnu" ter pri tem poudarjali zlasti prizadevanja predsednika Tita za mir in sožitje v svetu. Ugledni novinarji so v svojih ocenah soglašali v ugotovitvi, da je imel le malokateri državni obisk v Zahodni Nemčiji tako ugoden politični odmev kot obisk predsednika Tita. Pri pogovorih, ki jih je imel predsednik Tito z najvišjimi zahodnonemškimi predstavniki, so obravnavali odnose in sodelovanje med obema državama, pri čemer je bilo ugotovljeno, da različni družbeni sistemi ne izključujejo navezave dobrih in prijateljskih stikov. Veliko pozornost pa so posvetili tudi perečim mednarodnim problemom, kjer so igrala posebno vlogo vprašanja odnosom med Vzhodom in Zahodom ter nadaljnjega zbliževanja v Evropi.

NEW YORK. — Posebni odbor Združenih narodov za boj proti rasnemu razlikovanju je na dan obletnice podpisa listine Združenih narodov poslal varnostnemu svetu in glavni skupščini obširno poročilo o zločinskih dejanjih južnoafriških rasistov. V zadnjem času je južnoafriška policija izvedla vrsto izpadov proti črnskim delavcem, ki so se borili za boljše delovne pogoje. Prišlo je do številnih umorov, krivci pa niso bili klicani na odgovornost, marveč so bili nasprotno celo nagrajeni in povišani. Zato odbor OZN na podlagi novih zločinov opozarja varnostni svet in glavno skupščino, da se nasilje belopolte manjšine v Južnoafriški uniji nad črnsko večino še stopnjuje ter predlaga, da se pospeši mednarodna akcija za ratifikacijo pogodbe, katere namen bi bil ukinitev apartheida in ustrezne ukrepe za prenehanje pobijanja afriških delavcev, ki se borijo za večji kos kruha in osnovne svoboščine.

BUENOS AIRES. — V starosti 78 let je umrl nekdaj močno osporavani argentinski predsednik Juan Domingo Peron. Po dolgoletnem izgnanstvu v Evropi, predvsem v Španiji, se je lani vrnil v Argentino, kjer je vsaj za silo spet združil levo in desno krilo peronističnega gibanja, ne da bi mu uspelo rešiti pereča gospodarska in socialna vprašanja dežele. Nasledstvo na položaju državnega predsednika je prevzela Peronova žena Maria Estela Peron, ki je že dalj časa zavzemala položaj podpredsednika. Ali ji bo uspelo obvarovati deželo pred novimi notranjepolitičnimi spori, bo pokazala šele bodočnost.

LJUBLJANA. — V Sloveniji sta se združili dve največji industrijski podjetji — Iskra in Gorenje — v sestavljeno organizacijo združenega dela elektrokovinske industrije Ljubljana. S tem nastaja v Sloveniji največje združeno podjetje, katerega realizacija bo letos dosegla vrednost 8 milijard dinarjev.

KÖBENHAVN. — Bivši švedski veleposlanik v Santiagu je izjavil, da sta po prihodu vojaškega režima na oblast v vsem Čilu zavladala teror in divjaštvo. Na zasedanju mednarodne preiskovalne komisije, ki je razpravljala o zločinih čilske vojaške hunte, je veleposlanik na podlagi zanesljivih ocen povedal, da je bilo med državnim udarom 11. septembra lani in po udaru ubitih 10 do 15 tisoč ljudi, iz političnih razlogov so odpovedali delo 160.000 ljudem, z univerz so izgnali 25.000 študentov, brez staršev pa je ostalo 30.000 otrok. Na seji komisije je nastopilo več kot 12.000 prič, ki so vladavino vojaške hunte v Čilu označile kot „krvav fašistični režim" ter izjavile, da je Čile zdaj „kot temnica, preplavljena s krvjo".

MOSKVA. — Ameriški predsednik Richard Nixon je bival ta teden na obisku v Sovjetski zvezi, kjer je bil gost prvega tajnika sovjetske KP Leonida Brežnjeva. Z vodilnimi sovjetskimi voditelji je imel vrsto pogovorov, pri katerih so obravnavali tako dvostranska kakor tudi mednarodna vprašanja. Sadovi teh pogovorov, v kolikor se nanašajo na mednarodne probleme, se bodo seveda pokazali šele v bodočnosti, na bilateralni ravni pa je šlo predvsem za ureditev in izboljšanje gospodarskih odnosov.

OBERHAUSEN. — V zahodnonemškem mestu Oberhausen so odprli veliko mednarodno razstavo, ki je posvečena okoliščinam, pod katerimi je nacistom pred štiridesetimi leti uspelo priti na oblast v Nemčiji. Razstavo je organiziral odbor za znanstveno raziskovanje vzrokov in posledic druge svetovne vojne, postavil pa jo je znani jugoslovanski zgodovinar prof. dr. Edvard Čalič, znanstveni sodelavec Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu.

Slavisti iz številnih držav

v tradicionalni „poletni šoli“ v Ljubljani

V Ljubljani se je v ponedeljek začel jubilejni 10. seminar slovenskega jezika, literature in kulture, ki ga vsako leto prireja oddelek za slovanske jezike in književnosti filozofske fakultete ljubljanske univerze. Ta zdaj res že tradicionalna „poletna šola“ nudi predvsem tujim slavistom, profesorjem, študentom in prevajalcem, da se na predavanjih domačih strokovnjakov seznanijo z najpomembnejšimi sestavinami slovenske kulture.

Tudi za letošnji seminar, ki bo trajal do 13. julija, so pripravili celo vrsto zanimivih predavanj, ki poleg strokovnih referatov z ožjega področja slavistike obsegajo tudi več prikazov iz slovenske zgodovine in iz današnjega kulturnega ustvarjanja. O tej res bogati in pestri vsebini seminarja govori naslednji seznam predavanj: dr. Metod Mikuž — Kratek oris narodnoosvobodilne borbe slovenskega naroda 1941—1945; dr. Boris Paternu — Poglavje iz geneze Prešernovega sloga; dr. France Bezlaj — Zakonitosti arealov v slovenski leksiki; dr. Vladimir Murko — Starejši slovenski znanstveniki in njihov prispevek k evropski kulturi; dr. Jože Toporišič — Stilna zaznamovanost slovničnih kategorij; dr. Franc Zadravec — Položaj slovanskih, germanskih in romanskih literatur pri Slovencih v obdobju med 1918—1941; dr. Breda Pogorelec — Razvoj funkcionalnih zvrsti slovenskega knjižnega jezika; dr. Dragotin Cvetko — Slovenski prispevek v evropsko glasbo; dr. Pavla Jerina-Lah — Partizanska saniteta v narodnoosvobodilni vojni 1941—1945; dr. Fran Petre — Verz slovenskega ekspresionizma; dr. Nace Šumi — Zgodovinski izsledki slovenske umetnostne zgodovine; dr. Martina Orožen — Razvoj iterativov v slovenskem jeziku; dr. Niko Kuret — Letne šege na Slovenskem; dr. Helga Glušič-Krisper — Stilni tokovi v sodobni slovenski pripovedni prozi; prof. Ivanka Kozlevčar — Slovnično število in pomenske kategorije samostalnika; Jože Koruza — Slovenska dramatika in gledališče v obdobju baroka; Janez Dular — Zvrstnost slovenskega publicističnega jezika; dr. Matjaž Kmecl — Nastanek sodobne slovenske pripovedne proze in njen razvoj v 19. stoletju; dr. Tine Logar — Govor Slovencev v Porabju na Madžarskem.

Da bi udeleženci seminarja spoznali tudi neposreden utrip slovenskega kulturnega in siceršnjega dogajanja, obsega program seveda tudi obiske raznih kulturnih in podobnih prireditev. Za nedeljo pa je predviden tradicionalni izlet, na katerem si bodo tuji slavisti pod vodstvom svojih slovenskih prijateljev ogledali vrsto kulturnozgodovinskih znamenitosti, med temi Prešernovo Vrbo, nadalje Vršič in Trento ter partizansko bolnišnico „Franja“.

Pomen tega seminarja, ki ga med slavisti po širnem svetu cenijo predvsem tudi zato, ker posreduje najnovejša strokovna spoznanja slovenskih izvedencev domačega jezika, literature, kulture in zgodovine, je brez dvoma nesporen in ob svojem desetletnem jubileju predstavlja že utrjeno vez med slovensko kulturo in svetom.

Zgodovina slovenske dramatike

Le poldrugo leto po izidu prve knjige je pri Slovenski matici v Ljubljani izšla zdaj že druga knjiga monografije „Slovenska dramatika“, delo enega najboljših poznavalcev slovenskega gledališkega življenja in ustvarjanja — kritika, esejista in profesorja na igralski akademiji Franceta Koblarja.

V prvi knjigi, ki je izšla konec leta 1972, je avtor obsežnega prikaza zgodovine slovenske dramatike obdelala prvo fazo razvoja in obstoja. Takrat je pisec poudaril, da je bila ta prva faza tesno povezana z borbo za narodov obstanek in da je zato šele v drugi fazi mogoče govoriti o umetniških problemih slovenske dramatike. In temu je posvečena zdaj druga knjiga njegove monografije, ki zajema čas od konca devetnajstega stoletja pa do začetka druge svetovne vojne.

Drugi del zgodovine slovenske dramatike je avtor razdelil na sedem obdobij. Najprej prikazuje razvoj dramatike na prelomu stoletja, kjer stoje „velikani“ Ivan Cankar, Etbin Kristan in Oton Župančič. Drugo poglavje je posvečeno dramatiki ob Moderni ter obsega delo dramatikov pred prvo svetovno vojno. V tretjem poglavju je predstavljen prvi in v četrtem poglavju drugi rod ekspresionistov. V petem poglavju spoznamo razvoj in pomen novejše ljudske igre, medtem ko je s šestem poglavju govora o mladinski dramatiki. Zaključno sedmo poglavje pa velja obdobju nove stvarnosti in socialnega realizma.

Avtor je pri obdelavi posameznih obdobij zajel vse važnejše ustvarjalce, ki jih je skušal prikazati kolikor mogoče nazorno, zlasti njihovo umetniško svojstvenost, zato daje v veliki meri neposredno besedo pisateljem samim, ko poleg temeljitih ocen oseb in del tudi izčrpno navaja vsebino njihovih stvaritev. Čeprav zajema ta del monografije razmeroma kratko dobo nekaj nad 40 let, obsega knjiga 290 strani. Dodane so ji izčrpne opombe in kazalo osebnih imen ter povzetek v francoščini (prevedla Jasna Kovič), besedilo pa dopolnjujejo številne ilustracije — podobe posameznih avtorjev ter reprodukcije raznih lepakov (vabil na predstave), rokopisnih strani in ovitkov knjižnih izdaj.

Teden srečanja

ZAKLJUČEN S „FOLKLORNIM FESTIVALOM“

Po večdnevnih razpravah in diskusijah na simpozijih glasbenikov, literatov in folkloristov, kjer je „srečanje“ potekalo v precej ekskluzivnem krogu, se je celovški „Teden srečanja“ po stari tradiciji tudi letos zaključil s folklornim festivalom, ki je bil poleg obeh orkestrskih koncertov na začetku tedna pravzaprav edina prireditev, namenjena široki javnosti, zlasti ker je predvideni „dan evropskih folklornih skupin“ na dvorišču Deželnega dvorca postal žrtev deževnega vremena.

Pod geslom „Avstrija in njeni sosedje“ so se v soboto zvečer v Domu glasbe predstavile folklorne skupine iz Avstrije, Češkoslovaške, Italije, Jugoslavije, Madžarske, Švice in Zahodne Nemčije. Ne da bi se v tem kratkem zapisku spuščali v oceno posameznih točk sporeda, moramo le ugotoviti — in to je bila splošna ocena — da so skupine iz Jugoslavije, Madžarske in Češkoslovaške tako glede ravni njihovih nastopov kakor tudi po svojih čudovitih nošah daleč prekašale vse ostale sodelujoče.

Tako je teden srečanja spet izzvenel v pestrem mednarodnem venčku glasbe, pesmi in plesov — v znamenju prijateljstva med narodi.

SLOVENSKI PEN KLUB

za pravice Slovencev v Avstriji in Italiji

Slovenski center PEN kluba v Ljubljani z grenkobo in protestom ugotavlja, da se skoraj trideset let po zmagovito zaključeni vojni proti fašizmu sredi Evrope še vedno odrekajo nekatere osnovne človeške, etnične in jezikovne pravice slovenski narodnostni manjšini v Avstriji in Italiji.

Avstriji obveznosti do manjšine ne nalagajo samo človeška demokratična zavest, ampak tudi nedvoumne in nesporne določbe državne pogodbe. Hkrati ko oblasti zavračajo najosnovnejše zahteve slovenske narodne manjšine kot radikalizem, tej manjšini še vedno ni priznana enakopravnost jezika, ni bila uvedena po zakonu dolžna dvojezičnost, krajevni napisi v sloevnščini, ki bi morali biti postavljeni v določenih predelih, so bili odstranjeni, slovenski jezik poskušajo potisniti na raven okrnelega dialekta, vprašanje pravic slovenske manjšine nasploh pa izrabljajo za politično, gospodarsko in kulturno diskriminacijo ter za netenje nacionalnega sovraštva in revanšizma. Uradna podpora težnjam po ugotavljanju manjšine, kar je v sedanjem vzdušju pritiska na manjšino lahko samo nadaljevanje politike zavestnega zmanjševanja števila osveščenih Slovencev na Koroškem, očitno toleriranje šovinističnih organizacij in dovoljevanje njihovih antidemokratičnih protislovenskih javnih akcij, znana izjava zunanjega ministra, ki zanika slovenski partizanski protinacistični boj na Koroškem, čeprav se je avstrijska politika v prizadevanjih za mesto Avstrije v povojni ureditvi Evrope sama sklicevala nanj, neupravičeno zadrževanje arhivov, ki so neodtujljiva last slovenskega naroda, avstrijske učne knjige, ki prikazujejo dele slovenske zemlje kot nemške, te in druge manifestacije avstrijske politike kažejo, da v njej ni prisotna resna želja po gojitvi sožitja med narodi in uresničevanje načel Združenih narodov o osnovnih pravicah človeka.

V Italiji so sicer bila nekatera prizadevanja za ureditev položaja slovenske manjšine, toda vse njene pravice, izvirajoče iz londonskega sporazuma, še vedno niso zagotovljene. Ustanove slovenskega kulturnega življenja, kot na primer šole ali slovensko gledališče v Trstu, so v nerešenih gmotnih težavah, kot da ne bi bile sestavni del obstoječe italijanske države. Še posebej pa pri pritisku na slovensko manjšino in pri diskriminaciji slovenskega jezika aktivno nastopajo znova prebujeni fašistični elementi, o čemer priča tudi fašistični bombni atentat na slovensko šolo pri Sv. Ivanu blizu Trsta. Fašistično iredentističnemu pritisku popuščajo vladni krogi, ki so z znano noto jugoslovanski vladi o nepriznavanju sedanjih državnih meja med obema državama ustvarili ozračje negotovosti tudi za usodo slovenske manjšine v Italiji. S tem izgubljajo vrednost in pomen že doseženi uspehi pri reševanju vprašanj slovenske narodne manjšine v Italiji in ustvarjanju prijateljskih odnosov med sosednima državama.

Zoper vse to slovenski center PEN kluba odločno protestira. Glede na to, da se je slovenski center PEN vselej dejavno in konkretno zavzemal za strpne odnose med ljudmi raznih narodov, za pravice do jezika in kulture vseh narodov in za mednarodno sodelovanje ne glede na družbene in politične razlike, apeliramo tudi na mednarodni PEN in na vse nacionalne centre PEN v svetu, še posebej na avstrijski in italijanski center PEN, da nas v tem protestu podprejo v duhu ustanovne listine PEN, ki jo je rodila zavzetost za človekove pravice, ena najbolj bistvenih med temi pa je svobodna uporaba materinega jezika in enakopravnost vseh kultur.

Slovenski center PEN v Ljubljani

JONE SVETINA 235

UKANA

TRETJA KNJIGA

Dekle se je zasmejala:

„Raje preberite svojo! Stavim, da za pol ure naprej ne veste, kaj se bo zgodilo!“

Wolf je pogledal na uro. Vzel je njeno ročico v svojo. Hipnotično jo je pogledal v svetle oči. Mislil si je: „Čez nekaj ur boš ti v postelji stokala pod težo stotnikove romantike, tako kot moja Lotte. To nam je namenilo nebo in zato se zdaj tu ogrevamo.“ Naglas pa je dejal:

„Imate nenavadno izrazite poteze. Ne upam si vam povedati, kaj piše! Čakajte, da še malo pomislim!“

Nenadoma mu je dekle izpulila roko.

„Nisem radovedna... Danes prav gotovo ne bo tega, kar si vidva s stotnikom mislita!“ je rekla skoraj strogo.

„Če ne danes, bo jutri. Ženska ne ubeži svoji usodi!“ je rekel Wolf.

„Saj tudi moški ne,“ je naglo dodala Lotte.

„Pa mi povejte, kaj je usoda,“ je bila radovedna Hedi.

„Usoda je to, kar prihaja; včasih vemo, čutimo njene znake, pa ne doumemo,“ je rekel Wolf.

„V kakšni obliki prihaja...,“ je napol izgovorila Hedi, potem pa so ji besede na ustnah otrpnile.

V prostoru se je zabliskalo, oči so jih zabolele, kot bi se vanje zadrlo na tisoče trnov. Oglušujoča eksplozija je stresla zgradbo, strop se je razpočil, na njihovo mizo sta padla opeka in omet in razbila steklo. V kot je prinesel puh nekaj teles in jih treščil ob zid. Soba se je zavila v dim, zoprno je zadišalo po krvi, dimu in razsekanem drobu. Lomeče se tramovje in opeka sta padala v spodnjo restavracijo...

„Mina!“ je kriknil Wolf. Oba s stotnikom sta hkrati potegnila pištoli in potisnila dekleti v kot.

Zajela jih je oslepljujoča tema. Pririnila sta se na ogel, ki jih je zaščitil pred posledicami eksplozije.

Prostor so tedaj napolnili kriki ranjenih in na smrt preplašenih. Vse je drlo k izhodu, moški in ženske so mendrali trupla ranjenih in se zagozdili v vratih.

Wolf je mislil hitro in praktično. „Mini sta lahko dve. Druga lahko eksplodira tam, kjer je tisti, ki ju je pripravil, predvidel gnečo. Zato se stisnimo v kot, pod obok, in čakajmo, dokler ne pridejo z lučmi!“

Nekaj časa so ostali stisnjeni v kot. Šele svetlobni stožci baterij štabnih oficirjev in stanovalcev zgornjega nadstropja, kjer je bil štab 181. policijskega bataljona — tu so bili nastanjeni tudi nemški uradniki — so jih malce opogumili. Pred njimi se je razgrnila bedna slika: raztrgana trupla, ožgani obrazi, potrgani udi... Takih prizorov je bil Kniecke vajen, nista jih bili pa vajeni dekleti, ki sta drhteli in jokali. Tam, kjer je stal klavir, je zijala ogromna luknja. Strop se je zrušil v restavracijo spodaj, kjer so sedeli še neki gostje...

Wolf se je prebil skozi zmedeno množico s pestmi in pištolo. Stotnika je pustil pri dekletih. Prebil se je čez cesto v zgradbo gestapa. Po telefonu je odredil varnostne ukrepe. Naročil je mestnemu poveljstvu, da policija obkoli vso mestno četrt in aretira vse, ki bi hoteli v mesto ali iz njega.

Kmalu za njim se je bolj priplazil kot prikorakal šef izpostave. Wolf se je zadrl nanj:

„Povabili ste nas na zakol! Kako ste poskrbeli za varnost?!... General vas bo dal postaviti k zidu!“ Od eksplozije omamljeni poročnik se je naslonil na steno in se skušal zagovarjati:

„Mislim, gospod major, da to ni ne prva ne zadnja mina v naših prostorih! Saj so se spravili celo na vaš urad!“

Po obrobju naselja onkraj reke, nad cesto in železnico, so se oglasili mitraljezi in eksplozije.

„Prekleto!... Torej je bila ta eksplozija samo znak za neke vrste napad!“

Zabrnel je telefon. Poveljstvo policijskega bataljona je sporočalo, da je v jugovzhodno predmestje vdrla brigada. Po vseh naseljih pa plenijo živino in hrano in jemljejo moške v hosto. In da gori kolona avtomobilov...

To so tudi sami videli. V nebo nad hribovjem je rastel odsev plamenov in črnega, valujočega dima.

Pokalo je čedalje močneje. V mestu je nastal trušč. Zarohneli so avtomobili, zaškripale so gosenice tankov. Major Wolf se je vrnil na mesto eksplozije. Iz hotela so na nosilih prinašali ranjence in jih odvažali z avtomobili v bolnišnico. Major je izvedel, da so odnesli že štirideset grozljivo raztrganih, nekaj pa je bilo na mestu mrtvih, med njimi celo neko dekle.

„Hedi je imela prav,“ je dejal Wolf, „nič več ne bom prerokoval. Tudi za pol ure naprej ne vemo, kaj se bo zgodilo!“ Obrnil se je k stotniku, ki je pripeljal obe dekleti srečno iz razmajane stavbe.

Stotnik je bil med vso množico menda edini, ki se ni prav nič vznemirjal. Navajen je bil min in krvi — na vso to zadevo je gledal stoično in poklicno. Oddal je Lotte majorju Wolfu in pospremil Hedi v njeno sobo, v hišo blizu razrušenega poslopja.

Vodil jo je za roko skozi kordon straž. Šla je z njim kot otrok. Dala mu je ključ, da je odklenil sobo. Mimogrede je

SPD „Edinost“ v Pliberku priredilo zanimivo razstavo

Čeprav so pred nami letne počitnice, glavna turistična sezona in tudi dejstvo, da imajo kmetje polne roke dela, je na kulturnem področju še močna živahnost. Slovenska prosvetna društva širom naše zemlje prirejajo kulturne prireditve, nekatera že za goste, ki se v naših krajih mudijo na letnih dopustih.

Med aktivna društva v poletnem času sodi tudi Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku, saj je letos priredilo že vrsto uspelih koncertov in drugih kulturnih večerov. Preteklo soboto dopoldne pa so prosvetaši „Edinosti“ spet vabili v dvorano gostilne Schwarzl v Pliberku, kjer so otvarjali likovno razstavo domačih umetnikov. Kljub slabemu vremenu se je vabilu odzvalo lepo število ljudi iz Pliberka in okolice, med njimi tudi pliberški župan Mory, tajnik Slovenske prosvetne zveze Andrej Kokot in drugi. Po pozdravnih besedah predsednika SPD „Edinost“ Jožka Koncilije, je razstavo odprl ekonomski svetnik Mirko Kumer, ki je v obeh deželnih jezikih predstavil umetnike Franca Hanina, Ernsta Arbeitsteina in Valentina Mišica.

Razstava je za obiskovalce res bila zanimiva. Franc Hanin po domače Lipej v Cirkovčah je prvič v javnosti razstavil svoje modele, po večini verkve iz plibrške okolice. Med modeli pa ima tudi nekatere stare hiše s Komlja, med njimi tudi njegovo prvo domačijo, ki je pred leti bila žrtev požara. Tudi svojo rojstno hišo je Hanin upodobil v modelu. Franc Hanin se je z modeliranjem ukvarjal že v rani mladosti, vendar je intenzivno pričel delati šele zdaj, ko je v zasluženem pokoju.

Najobširnejši del razstave je posvečen slikarju Ernstu Arbeitsteinu, ki na panojih postavljenih na obeh straneh vzdolž dvorane razstavlja svoje slikarske dosežke. Ernst Arbeitstein je v zadnjem času dosegel lepe uspehe, saj je razstavljal v več krajih Slovenije, zadnjo razstavo pa je imel v Celovcu. Arbeitstein je samouk in svoj umetniški svet seveda krčevito išče. Pri tem se je seveda zgledoval pri raznih mojstrih, trenutno mu vpliv Bergovih motivov ni moč prikriti. Nadvse razveseljivo pa je, da je Arbeitstein v Pliberku razstavil nekaj najnovejših slik, ki obetajo, da bo umetnik počasi le našel svoj izraz, svoj umetniški svet. Njegov osrednji umetniški motiv je človek, ki ga upodablja pri delu, počitku in veselju. Njegova značilnost je, da človeka slika brez izdelanih ličnih potez. Predvsem pa je postal v barvah harmoničen in kompozicije so — pri novejših slikah — dovršene. Arbeitstein je z novimi slikami dokazal, da je nadarjen. Njegov trud vsekakor ni bil zaman, njegovo nadalnje delo pa bo gotovo še bolj pokazalo kam vodi njegova umetniška pot.

Kot slikar je bil predstavljen tudi Valentin Mišic pd. Zilan v Črgovičah. Žal le z enim samim delom — monumentalno sliko Pece, ki je krasila čelno stran Schwarzlove dvorane. Pri Mišicu gre za realista in pravtako samouka. Predstavitev več njegovih slik bi razstavo gotovo popestrila. Na razstavi so sodelovali še drugi izdelovalci okrasnih predmetov kot na primer Tomaž Johan, ki izdeluje miniaturne kolovrate.

Pri otvoritvi je sodeloval vokalni kvintet s Prevalj, ki je s svojim ubranim petjem dopolnil lepo prireditev v Pliberku.

Ob koncu plibrškemu društvu čestitamo k lepo pripravljeni razstavi in želimo, da bi v prihodnje organiziralo še več takih prireditev. Kot je pokazala otvoritev in poznejši obiski razstave, je taka želja povsem upravičena.

Pot skozi Čepo spet prehodna in varna

V nedeljo je bila pred vhodom v sotesko Čepe (Tscheppaschlucht) v Podljubelju slovesna otvoritev obnovljene poti, ki je bila pred leti zaradi neurja tako poškodovana, da je bil prehod skozi njo skoro neprehoden oziroma življenjsko nevaren.

Med številnimi častnimi gosti otvoritvene slovesnosti so bili tudi deželni svetnik Ausserwinkler, namestnik deželnega glavarja Bacher in županja danskega mesta Gladaxe, s katerim je mesto Celovec pobrateno. Referent za tujski promet mestni svetnik Huss iz Borovelj je poročal o težavah s katerimi so bili soočeni pri gradnji in se zahvalil vsem, ki so kakorkoli pomagali. Prav posebno se je zahvalil koroški deželni vladi, ki je prispevala za ta projekt pol milijona šilingov podpore. Deželni svetnik Ausserwinkler pa je dejal, da je deželna vlada pri tolikšnem idealizmu, ki so ga pokazali graditelji, rada dala podporo in jo bo po vsej verjetnosti dala tudi prihodnjič, ko se bodo lotili tudi druge polovice poti v Čepo. Za te spodbudne besede je bil nagrajen z navdušenim aplavzom. V okviru otvoritvene slovesnosti so počastili tudi Richarda Schellandra, ki je dolga leta skrbel in nadzoroval pot skozi sotesko.

Čepa je najmogočnejša soteska v Karavankah, stisnjena med Grlovec in Žingarico. Skozi njo teče Ljubeljska Borovnica. Čepa je najatraktivnejša naravna lepota na Koroškem. Z njo se samo še lahko meri soteska Krnice (Garnitzenklamm) pod Krniškimi skalami (Gartnerkofel) v Karnijskih Alpah. Pot skozi Čepo je drzno speljana preko mostičev in letev. Pod Sopotnico priteče v Borovnico oz. v Čepo potok Žabnica iz Podna. Tu je tudi razpotje. Desno nazgor se odcepi pot do ljubeljske ceste, ki jo doseže pri Hudičevem mostu. Žabnica tvori pod mostom slap Spodnji Sopotniški Šum in nekoliko zahodneje od njega Zgornji Sopotniški Šum (Tschaukofall), ki je skrit v skalnatem kotu. Če gremo naprej po soteski Borovnice oz. Čepe pa tudi dosežemo Ljubeljsko cesto, nedaleč od gostilne „Deutsch Peter“.

Sedaj je pot skozi Čepo popolnoma varna, tako da obisk le-te zelo priporočamo. Gradnja poti je stala blizu enega milijona šilingov. Pol milijona je sicer prispevala deželna vlada, ostalo pa bo morala kriti boroveljska občina. Vstopnina znaša 10 šilingov za odrasle in 4 šilinge za mladoletne. S tem se je vstopnina v primerjavi s prejšnjo dvignila za več kot 100 %, kar pa je spet razumljivo, saj so bili stroški za obnovitev poti res zelo visoki. Tisti, ki vedo, koliko truda in trpljenja je bilo vloženega v delo (okrog 3000 delovnih ur), bodo brez nadaljnjega uvideli, da je bila ta „operacija“ potrebna.

Slovensko prosvetno društvo „Vinko Poljanec“ v Škocijanu vabi vas in vaše goste na

KOROŠKI VEČER

v petek 12. julija 1974 ob 20.30 uri pri Piceju na Žamanjah.

Sodelujeta: Društveni pevski zbor „Vinko Poljanec“ in trio „Korotan“, oba pod vodstvom Hanzeja Kežarja.

Prisrčno vabljeni!

Odbor

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi vas in vaše goste na

KULTURNI VEČER

v nedeljo 21. julija 1974 ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Na sporedu bo petje, godba in ples. Sodelujejo skupine domačega društva in instrumentalni ansambel TRIGLAVSKI FANTJE.

Prisrčno vabljeni!

Odbor

Slovensko prosvetno društvo Loga vas vabi na proslavo

70. obletnice obstoja

v soboto, 20. julija 1974 ob 20. uri v gostilni Jägerwirt v Logi vasi

Sodelujejo:

Mešani pevski zbor iz Škofič
Moški pevski zbor iz Bilčovsa
Mešani pevski zbor „Mojcej“ iz Trebinje
Moški pevski zbor iz Loge vasi

v nedeljo 21. julija 1974 s pričetkom ob 19. uri pa na

prosto zabavo s plesom

prav tako v gostilni Jägerwirt v Logi vasi.

Ljubitelje lepe narodne pesmi, goste in prijatelje vabi na obe prireditvi

Odbor

Slovenska pesem doni za goste

Turistična sezona se kljub splošni krizi le pričenja in po naših krajih je mnogo turistov. Za dobro počutje med nami večina občin prireja kulturne prireditve za turiste. Pri tem nekatere občine vsekakor ne morejo mimo dejstva, da v njihovih mejah delujejo tudi kvalitetne kulturne skupine Slovenskih prosvetnih društev. V škocijanski občini imamo dva slovenska prosvetna društva, ki imata svoj pevski zbor. Tako šentvidski pevski zbor že več let redno nastopa na prireditvah za turiste, ki jih škocijanska občina pripravi med turistično sezono. Tako sta pevski zbor in trio Korotan Slovenskega prosvetnega društva „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni, preteklo soboto pri Urankarju v Veselah nastopala v okviru teh prireditev. Tu je treba še dodati, da je pri sporedu sodelovala tudi folklorna skupina SPD „Zarja“ v Železni Kapli. S tem so obiskovalci bili deležni izredno pestrega kulturnega sporeda, ki bo slehernemu obiskovalcu ostal v prijetnem in nepozabnem spominu.

Hanzej Kežar je s svojim mešanim pevskim zborom in triom Korotan znova dokazal svojo marljivost in zavidljivo visoko pevsko raven. Gostje in domačini, katerih tudi ni bilo malo, so od točke do točke doživljali lepote slovenske narodne pesmi, med katerimi pa je zbor vključil tudi nekatere nemške in pesmi drugih narodov in s tem iskreno hotenje po mirnem sožitju med narodi, zlasti v deželi. Kot že omenjeno pa je na prireditvi sodelovala tudi folklorna skupina iz Železne Kaple, ki je s svojimi koroškimi in drugimi narodnimi plesi močno obogatila celotni večer. Predsednik Slovenskega prosvetnega društva „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni, Stane Wakounig, ki je goste pozdravil, je imel tudi povezovalno besedo in je od pesmi do pesmi tolmačil vsebino ter s tem gostom, ki ne razumejo slovensko, zbliževal naše kulturne dosežke na področju slovenske narodne pesmi in plesa med koroškimi Slovenci.

V imenu občine je spregovoril član predstojništva slovenski občinski mandatar dipl. inž. Jože Habernig, ki je naglasil, da v občini živijo tudi koroški Slovenci in da so močan kulturni in tudi gospodarski faktor v občini.

Za sledečo prosto zabavo pa so poskrbeli „Fantje izpod Obirja“.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — **Ton**

nagnal radovedneže, sostanovalce, ki so odpirali vrata.

Rahlo je zatemnil luč in se bežno razgledal po njeni topli sobi. Sedla je na posteljo, kot bi bila uročena. Sezul ji je čevlje in jo začel slačiti. Ker ni ugovarjala in pokazala nevolje, jo je slekel do golega, jo dvignil v naročje in jo položil v posteljo. Namesto da bi se poslovil, je v vratih zasukal ključ in ugasil luč. Slekel se je še sam. Legel je k njej in jo čvrsto objel. Precej dolgo sta ležala skupaj in molčala.

Šele dolgo zatem, ko se je na ulicah polegel hrup, je stotnik ravnodušno rekel:

„Kako ste že rekli v hotelu?“

„Kaj?“ je začudeno vprašala.

„Vse ali nič, če se ne motim.“

„Da,“ je dejala plaho in se ga oklenila.

7

Po boju v Gorenji vasi je Valjhunova mati opazila, da sinu lasje ob ušesih rahlo sive. To je bilo nenavadno, zakaj nihče v sorodstvu ni bil začel siveti tako zgodaj. Še bolj pa je bila v skrbeh zaradi sinovega razpoloženja, ki je bilo čedalje bolj čudno. Pozno je hodil domov in se izogibal stikov z njo in z vsemi domačimi. Oče ga je razumel, zato ni bezal vanj. Tudi sestra je hodila še vedno po svojih nevarnih poteh in ga ni vznemirjala. Mnogokrat se je zatekel v cerkev. Premišljal je o zbliževanju z bogom in o bogu v ljudeh. Misel, ki mu jo je bil vcepil stari župnik Oblak, se je v njem nezadržno razraščala. Slaba vest ga je morila. Izvedel je, da je prve dni po novem letu župnik naglo umrl; ta smrt se mu je zdela skrivnostna. Govorili so, da ga je zadela srčna kap, Valjhun pa se je spomnil na strihnin, ki so mu ga obetali vojaki, ki so bili zasedli njegovo župnišče. Na pogreb ni mogel.

Zapiral se je vase. Iskal je svojo resnico o stvareh, ki so hrumele mimo, čezenj in skozenj, rad bi jih bil doumel in ne samo nosil na plečih lastne vesti. Vse pogosteje ga je obiskovala tesnoba. Vrstile so se nespeče noči, ki jih je skušal premagati s poglabljanjem v sveto pismo. Mati si je zaman prizadevala dognati, kaj se s sinom dogaja.

Čas ga je zapletal v nove mreže, v katerih je videl nove nevarnosti in žrtvovanja. Zdaj je imel dan za dnem opraviti z majorjem Wolfom in ljudmi iz njegovega aparata. Po cele dneve sta preživela na sedežu politične policije, v posebni sobi, in brskala po papirjih do onemoglosti. Preletela sta mnoge orumenele in že odvržene listine, ki so govorile o že pokojnih ljudeh, katere je spravil pod zemljo ta ali oni tabor. Nekajkrat je Wolf poklical tudi šefa politične policije Hacina in mu vpričo Valjhuna zastavljal nerodna vprašanja. Pogovarjal se je tudi s civilnimi osebami iz raznih poklicev in služb; pri tem mu je bil Valjhun za tolmača.

Neko popoldne mu je Wolf na vsem lepem dejal:

„Poročnik Valjhun, znova vas opozarjam, da spravite svojo sestro k pameti. Naj ne izpostavlja nevarnosti očeta in vas. Brata imate v Švici. Če ne bi imeli izrednih zaslug, bi se vam utegnilo zgoditi kaj sila neprijetnega. Jaz vam lahko pogledam skozi prste. Vaši vam pa ne bodo.“

„Gimnazijka je. Mlada in neumna... Morda je podvržena vplivu kakšnih sumljivih prijateljic.“

„Zboli naj in naj kam odpotuje. Tako, da ne bo pri roki ne nje ne naslova njenega bivališča.“

Valjhun je o tem opozorilu razmišljal, ko ga je poklical na razgovor sam prezident. V družbi dveh polkovnikov, članov štaba domobranske vojske, je slonel nad specialko in siva bradica se mu je tresla. Brez uvoda je začel:

„Zvedel sem, da se na Dolenjskem dogaja nekaj groznega. Partizanske brigade požigajo...“ Po kratkem premolku je nadaljeval, nepremično zroč v Valjhuna:

„Vi ste se že večkrat izkazali... Dali vam bomo terenski voz in tri ljudi, domačine. Prodrite tja in ugotovite, za kaj pravzaprav gre. Ustregli boste meni osebno. Gre za ljudi, ki so se obrnili osebno name, da bi jim v vasi postavili domobransko postojanko in jih zaščitili. Poglejte,“ je pokazal pismo, ki ga je Valjhun naglo preletel.

O mraku so se srečno pripeljali do trga, v katerem je bila majhna domobranska posadka. Poveljnik je bil z vojaki vred preplašen, vrata hiš so bila zapahnjena, okna zastrta, straže v jarkih in bunkerjih, kot bi pričakovali napad.

Tu je Valjhun zvedel mnogo vznemirljivih vesti, ki so pobijale druga drugo. Begunci so govorili, da partizanska divizija požiga vas za vasjo in izganja prebivalstvo...

Valjhun je predlagal poveljniku, naj udari, a ga ni mogel pregovoriti. Zveze z večjimi postojankami so bile pretrgane, iz daljave so čuli streljanje. To so si tolmačili kot past: hočejo jih zvabiti ven, da bi potem brigada napadla naselje.

Nad gozdovi je ležal strah. Iz težkega sivega neba je rahlo snežilo, nekje proti zahodu pa je nebo rdelo, kot bi se odpirala srčna žila. Od tam so odmevale votle eksplozije.

Po obrazih zbeganih deklet in mladeničev, ki so pribežali skozi gozdove, je Valjhun zaslutil, da se v resnici dogaja nekaj neobičajnega. Čeprav je nastopil z močjo zveznega nemškega oficirja in pooblastilom narodnega poveljstva, mu ni uspelo več kot to, da mu je poveljnik dodelil tri domačine, prostovoljce z mitraljezi, in tri navadne vojake, ki naj bi nosili municijo.

Odrinili so skozi gozdove. Sprva so hodili po ledenih in zvoženih poteh, potem po stezah, nazadnje po gozdu. Domačini so se hoteli izogniti zasedam, ki jih ni bilo nikjer.

Uspel koncert škofiških prosvetašev

Kljub izredno slabemu vremenu, saj je pošteno deževalo, se je v soboto zvečer pri Bürgerju v Škofičah nabralo ogromno ljudi, ki so prišli na pevski koncert, ki ga je priredilo Slovensko prosvetno društvo „Edinost" v Škofičah. Med prosvetnimi društvi v Gurah obstaja že dolgoletno medsebojno kulturno sodelovanje, zato je tudi razumljivo, da so poleg domačega mešanega pevskega zbora, instrumentalnega ansambla iz Holbič in glasbenega ansambla „Triglavski fantje" z Jesenic, nastopili tudi pevci Slovenskega prosvetnega društva Loga vas in tako pomagali utrditi staro tradicijo med obema sosednima društvoma.

Mešani zbor SPD „Edinost" je pod vodstvom Valentina Paulitscha zapel vrsto slovenskih in nemških pesmi, ki so izzvale pri publiki, zlasti med inozemskimi gosti silno navdušenje in dolgotrajen aplavz. Prav tako je moški zbor iz Loge vasi pod vodstvom priznanega pevovodje Stanka Tschernitza demonstriral dovršeno petje, pri katerem ne moremo preko tega, da ne bi posebej omenili obeh izvrstnih solistov — Kakla in Stroja, ki sta pokazala izredne pevske sposobnosti. Posebnost večera pa je bil brez dvoma nastop „Janšejevega" ansambla iz Holbič — to je pevcev in godcev, ki izhajajo vsi iz ene same družine. Ta družinski ansambel je bil deležen velikega občudovanja in seveda tudi temu primernega priznanja. Med posameznimi pevskimi sporedi je skrbel za razvedrilo odlični glasbeni ansambel „Triglavski fantje" z Jesenic. Posebna atrakcija prireditve je bil nastop zakonskega para iz Nemčije, ki je trenutno na letovanju pri Umeku v Škofičah in sicer na področju črne magije. Njune perfektne „coprnije" so silno navdušile zbrano občinstvo, ki ju je zato nagradilo z burnim in dolgotrajnim aplavzom.

Kot napovedovalec ali konferansje je fungiral znani kulturni delavec Kori Pörtsch, ki je to nalogo kot vedno mojstrsko opravil. Pri tem seveda ni manjkalo šaljivih vložkov, s katerimi je pošteno zabaval zbrano in hvaležno občinstvo.

Kot je pestra pokrajina okoli Škofič, z jezeri, travniki, gozdovi in polji, tako je tudi raznoliko življenje teh ljudi, kar se izraža tudi v kulturnem izživljanju prebivalstva. Zato se tudi ne čudimo, da se škofiška kulturna dejavnost razpleta na več področjih — v pesmi, glasbi, humorju itd. Vse to združeno v eni prireditvi smo imeli priložnost videti in uživati v soboto zvečer v Škofičah.

Namen prireditve je bil v glavnem seznaniti tujce, ki prihajajo v našo deželo na počitnice s kulturnimi dobrinami in življenjem naših ljudi. Prepričani smo, da se je škofiškim prosvetašem to v gotovi meri posrečilo. Zelo tudi pozdravljamo sodelovanje že omenjenega nemškega para, ki je s tem dokazal, da ne pozna raznih predsodkov, s katerimi so na Koroškem žal še zelo obremenjeni gotovi krogi, ki so „prepričani", da mora med obema narodnostnima skupinama zijati globok prepad. Na prireditvi je tudi škofiški župan Bürger izrabil priložnost, da je spregovoril in se zahvalil škofiškim prosvetašem za lepo uspeli večer in številnim, zlasti tujim gostom za obilno udeležbo.

Po uspeli kulturni prireditvi pa so odlični godci z Jesenic poskrbeli za prijetno in veselo razpoloženje. Večina udeležencev prireditve je imela prijeten vtis, da so se le bolj spoznali in zbližali med seboj in prav v tem je uspeh in zasluga škofiških prosvetašev. Uspela prireditev naj bo pobuda za nadaljne takšne ali podobne prireditve v Škofičah.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost" v Pliberku in pevski zbor PODJUNA Pliberk vabita na

KONCERT IN PLES

v soboto 6. julija 1974 ob 20. uri v Schwarzlovi dvorani v Pliberku.

Nastopajo:
Moški zbor Edinost
Mešani zbor Podjuna
Plesni ansambel „Bellamies"

Ljubitelji lepega petja in vesele družabnosti prisrčno vabljeni.

Odbor

Bekštanj

Na zadnji občinski seji občine Bekštanj v Kulturnem domu v Ločah, je prišlo do vroče debate, ki se je stopnjevala v nekvalificirano prerekanje in obrekovanje. Povod za to je dal župan direktor Fritz Schmidt (SPÖ), ker je predlagal, da se FPÖ mandatarju Johannu Anderwaldu odvzame referat za tujski promet in se ga prenese ÖVP-jevskemu mandatarju Alfredu Koflerju. Ta predlog je udaril kot bomba in vnel se je hud prepir med tremi FPÖ-jevskimi mandatarji na eni in SPÖ ter ÖVP-jevskimi mandatarji na drugi strani. Župan je povedal, da se je za ta korak odločil zato, ker so ga občani napadali, da se premalo stori na tujsko prometnem področju. Ker Anderwald, kot odgovorni referent ni smatral za važno, da bi se tozadevno pogovorila — „korakala sva ločeno in se tudi ločeno borila" — je dejal župan, se je le-ta odločil staviti omenjeni predlog, v prepričanju, da bi novi referent imel boljše predloge in pobude, kako zavreti nazadovanje tujskega prometa v občini. Hkrati je župan tudi ožigosal vsebino pred nedavnim razširjenega FPÖ-jevskega lista, ki je bila polna obrekovanj, zlasti proti socialistom in dejal, da takšen način poročanja zelo škoduje medsebojnim odnosom v občinskem odboru. Končno je bil županov predlog sprejet. Proti so glasovali samo odborniki FPÖ.

Zaradi nakupov zemljišč (ob jezeru) v preteklosti — pokupili so jih Dunajčani in Beljačani in si tam zgradili hišice — je kot po navadi na seji spet prišlo do jadikovanja. Vendar krivdo za to nosijo domačini sami, ker so v tem času, ko so še bila zemljišča na razpolago — spali. Stare pregovor: „po toči zvoniti je prepozno," je ravno v tem primeru zelo na mestu.

Na seji so med drugim tudi soglasno sprejeli predlog, da bodo na Brnci številnim cestam dali imena, ki so jih domačini sami izbrali. Prav tako je bilo sklenjeno, da bodo vsem tistim, ki še niso priključeni h kanalizaciji, dali prepoved za kopanje v jezeru. Ta ukrep je sicer nepopularen, vendar učinkovit, saj se po navadi vsakdo premisli in le uvidi, da je ravnal neodgovorno. Ohranitev čiste vode je danes predpogoj, če hočemo, da bo turizem še naprej cvetel ob Baškem jezeru.

Letovanje naših otrok na Jadranu

Sporočamo, da smo na podlagi našega razpisa za prijavo otrok za letovanje v Savudriji prejeli že dovolj prijav, tako da nadaljnjih prijav žal ne moremo več upoštevati.

Starši, katerih otroci bodo na podlagi dosedanjih prijav sprejeti na letovanje, bodo pravočasno prejeli pismeno obvestilo in potrebna nadaljnja navodila. Opozarjamo pa, da v primeru, da tega še niso napravili, takoj pošljejo vse potrebne dokumente — razen zahtevanega zdravniškega spričevala, ki ne sme biti izstavljeno prej, kot 8 dni pred odhodom na letovanje. Iz tega spričevala mora biti razvidno, da je za otroka letovanje na morju priporočljivo.

Sele-Borovnica

Minulo nedeljo popoldne smo imeli v Selah-Borovnica pred gasilskim domom pri Trklu veliko slovesnost — blagoslovitev gasilskega avtomobila. Slovesnosti so se poleg domačega prebivalstva udeležili tudi številni gasilci bližnjih in daljnih gasilskih društev, tako tudi iz sosedne občine v Sloveniji, Tržiča, odkoder je prišla delegacija, da prisostvuje gasilskemu prazniku v Selah.

Zbrano občinstvo, med njimi komandanta odseka Vinzenza Struggerja, ki je zastopal okrajno in deželno vodstvo gasilcev, župana Hermana Velika in druge zastopnike javnega in privatnega življenja, je pozdravil komandant domačih gasilcev Tomaž Wasner. Blagoslovitev novega gasilskega avtomobila je opravil naš župnik Alojz Vauti.

Kot zastopnik občine je spregovoril naš župan Velik, ki je med drugim izrazil veliko zadovoljstvo, da je gasilsko društvo v Selah-Borovnica dobilo svoj gasilski avto, s katerim bo lažje kljubovalo raznim katastrofam in požarom na področju Sel in okolice. 7 let, je dejal župan, smo se resno prizadevali in trudili, da bi želje obeh gasilskih društev (tudi Sele-Fara) mogli uresničiti. Sedaj je končno tako daleč, da je tudi ta problem našel ugodno rešitev. Stroški gasilskega avtomobila znašajo 180.300 šilingov — 30.000 je zbralo gasilsko društvo, 80.000 je prispeval deželni gasilski svet, ostanek 80.000 šilingov pa občina. Župan Velik se je zahvalil vsem, ki so kakorkoli pomagali pri realizaciji nakupa gasilskega avtomobila ter čestital gasilskemu društvu k novi pridobitvi z željo, da bi bil gasilski avto vedno v pripravljenosti, vendar čim manjkrat v kakšni katastrofni oziroma požarni akciji.

Ob koncu slovesnosti se je komandant odseka Strugger v imenu deželnega gasilskega sveta zahvalil občini in gasilcem za trud in gmotno podporo in želel gasilcem pri izvajanju njihove človečanske dejavnosti mnogo sreče in uspeha.

Po oficielnem delu slovesnosti je bila prijetna zabava na prostem.

Slovensko prosvetno društvo Borovlje vabi člane in prijatelje društva na

IZLET NA VELIKO PLANINO
v Kamniških Alpah

Zbirališče v nedeljo 21. julija ob 6.30 uri na avtobusni postaji v Borovljah. Od tam se bomo peljali do vznožja vzpenjače na Veliko planino. Z Velike planine, za katero je značilno, da ima poseben gradbeni slog pastirskih koč, je čudovit razgled v Kamniške oz. Savinjske Alpe. Vožnja bo stala 60 šilingov. Interesenti naj se prijavijo najkasneje do 8. julija pri predsedniku Andreju Wieserju ali pri posojilnici v Borovljah.

Odbor

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

Gozd se je redčil. Gazili so sneg, ki se je vdiral za čevelj globoko. Pod nogami jim je hreščalo. Nenadoma se jim je odprl nenavaden razgled in jim je zaustavil korak.

Gričevnato krajino je objemala vijoličasto žolta svetloba. Segala je do ločnice neba in zamirala na obzorju, kjer se je dvigal Rog, teman in grozeč kot vulkan ob izbruhu. V gozdu je ležala zavratna, zeleno črna tišina, prepredena s sencami. Na griču, ki je bil videti kot odsekan krater, je gorela vas kakih sto hiš. Valjhun se je spomnil: tu je bil kaplan, ki jim je iz cerkvenega zvonika z radijskim oddajnikom dolge mesece pošiljal poročila o gibanju brigad. Tolkli so jih z varne daljave s topovi in jim prizadeli mnoge žrtve. Škoda, da so kaplana odkrili. Zdaj počiva nekje v temnem vznožju Roga.

Valjhun je snel kapo in se pokrižal. Po čelu mu je polzel mrzel pot. „Moj bog, moj bog, ali si nas res že zapustil," je dejal sam pri sebi, bolan od nemoči in želje po maščevanju.

Ko so spremljevalci videli, kako ga je prizadelo, so se strnili okoli njega kot gruča ovac.

„Ali jim gremo pomagat, gospod poročnik?"

Valjhun je premišljal, kaj naj ukrene.

Streljaj pod njimi je bila cesta. S te ceste so zaslišali najprej rahle, stokajoče glasove, kot bi umirala divjad pod zobmi volka, potem pa škripanje mnogih nog v zmrzlini snega in glasno tarnanje in jok.

Z orožjem, pripravljenim na strel, so se spustili k cesti. V mračini so zagledali nenavadno procesijo, ki se je pomikala iz noči počasi, v neredu in zmedi.

Prvi v sprevodu je bil stari župnik. V črnem talarju je bil videti kot opletajoča lebdeča soha. V drhtečih dlaneh je držal monštranco, pod njo pa je visel okoli rok ovit molek.

Valjhunova patrulja, ki je obstala na robu ceste, je padla na kolena. V rahlem siju neba so se lesketali žarki, med katerimi se je belila hostija.

Za župnikom so se vili utrujeni, beležni starci, ki so komaj vlekli noge za sabo, pa matere z otroki, ki so se držali za črna krila. Sprevod je jokal, molil in vzdihoval.

„Kot Judje preganjani iz svoje dežele ... Na poti skozi Solzno dolino," je pomislil Valjhun svetopisemsko. Srce se mu je stisnilo. „Da sem moral doživeti še to ... Tako daleč je prišla bratomorna vojna ... Kar nas niso uničili Nemci in Italijani, se bomo sami ... Kako strašna slepota!"

Župnik je z globokim, tresočim se glasom molil naprej:

„... Jezus, ki si s svojim trpljenjem na križu odrešil grehe sveta."

„... usmili se nas ..." je jokaje odgovarjala množica.

„Marija, devica brezmadežna ..."

„... usmili se nas ..."

„... Gospod vojnih trum ..."

„... usmili se nas ..."

Množica se je valila proti temni strani noči, kot bi jo podili ožarjeno nebo, vijoličasta svetloba in veter, ki se jim je zaganjal v hrbet in jih šibal z ledenimi kristali.

Valjhun je razširil nosnice. Zajel je duh, ki ga je bil do bruhanja sit v Črnem vrhu. Smrad po ožganem mesu in okus po pepelu ... „Ali nismo ubogi na duhu? V zameno za nebeško kraljestvo imamo pekel na zemlji ..."

Potem je stopil na cesto in dvignil roko z brzostrelko. „Stojte!" je ukazal koloni.

Množica je obstala. Od zadaj so pritisnili in se nagnetli kot živina, ki zapre cesto.

„Ne bojte se! Naši so! Naši!" je šlo od ust do ust med ljudmi.

Kaj vse so nosili ali vozili na cizah, ki jih je bilo le nekaj v koloni. Večina je imela vse bogastvo v rokah. Na njihovih zbeganih obrazih sta se zrcalila strah za golo življenje in brezmejno razočaranje.

Valjhun je nagovoril nekatere mlajše može in dekleta, ki so bili obveščevalci domobranske vojske, da bi zvedel, kaj se dogaja. Toda ljudje so vpili drug čez drugega. Nekateri so imeli v naročju otroke, drugi so nosili kure, svete podobe pa stenske ure, ki so se ustavile takrat, ko je zagorela v vasi prva hiša.

Še preden je Valjhun zvedel, da so partizani zažgali vas in kako se je to zgodilo, se je izmotal iz množice starec z berglami. Nerodno se je motovilil, dvakrat padel na poledeneli cesti in se preklinjaje pobral. Oči so mu gorele v sveti jezi, ko se je pririnil do Valjhuna.

„Prekleti! Stokrat prekleti!" je dvignil berglo in zamahnil. Čeprav je eden od Valjhunovih vojakov prestregel udarec s puško, je slednjega le oplazila bergla po glavi. Skoraj zamajal se je in zavrtelo se mu je pred očmi.

„Oprostite, poročnik, staremu Zdencu se je zmešalo!" ga je skušal zagovarjati eden od domobrancev domačinov iz spremstva.

„Nič se mi ne meša! Vi ste nori! Prekletniki hudičevi! K nam ste prihajali žret, pit in obljubljat nebesa! V vas ste navozili cementa, kamenja in žice, potem vas pa ni bilo, da bi napravili postojanko! Vas in preklete Nemce naj vzame hudič! Z Rupnikom vred!"

Nekaj možakarjev je zgrabilo starca, ki je še vpil:

„Zdaj pa imate! Zdaj pa imate!" Klatil je z berglami okoli sebe, dokler ga ni nekdo podrl na tla in so ga odvlekli po cesti.

„Svinje preklete! Tudi jaz imam dva fanta v udarnem bataljonu! Ta dva vam bosta že pokazala, presitežem, požeruhom!"

Nemir in skrbi

Nervne depresije nastajajo zavoljo neuravnovešenosti osnovnih življenjskih funkcij: spanja, dihanja, prebave . . .

Huda razburjenja so samo posledica nenehne vznemirjenosti. Obstaja že pripravljen „teren", da bi razburjenje privedlo do depresije. Sleherno depresijo pa napovedujejo znaki, ki prihajajo v treh obdobjih:

1. huda utrujenost, kadar prihajamo tudi z gripo na delo, slab spanec, ne prenašamo nikakršnega hrupa in zvoka, smo netolerantni, razdražljivi.

2. v drugem obdobju čutimo vse to, jemljemo pa večje količine kave, ki še povečuje nespečnost. Zanimanje za delo pada, utrujenost pa raste;

3. v tretjem obdobju je izčrpanost popolna, bolečine v glavi hude, napadi joka pa neizbežni.

Depresijo opazimo v obnašanju prizadetega, v njegovih gibih in pisavi.

Zamislite si svoje možgane v budnem stanju: vtisi se prenašajo z električnimi valovi, ki z določeno hitrostjo krožijo po možganskih celicah. V času naše vznemirjenosti valovi butajo drug ob drugega, se mešajo, zavoljo tega pa v glavi nastaja zmeda. V zdravem spancu se vsi ti vtisi pomirjajo, gasijo, v spancu osebe, ki boleha za depresijo, pa se telo ne obnavlja in spanec ne prinaša počitka. Prav zavoljo tega potrebujemo umetno „kuro spanca", da telo rešimo pred neugodnimi vtisi, pa tudi zato, da v budnem stanju utrujenost spremenimo v gibljivost, apatijo pa v navdušenje.

Hiter ritem življenja, pomanjkanje časa za počitek, nenehen hrup, ki presega dovoljeno količino, ustvarjajo nenehno napetost in so pogojeni z depresijami. Toda za to je potrebno tudi nežno telo, ki ga sočasno grizejo skrbi na delu, v družini, v ljubezni. Mlada žena, ki je iz dneva v dan razpeta med dolžnosti v službi in doma, ki ima otroke in moža in zavoljo njih določene obveznosti, se bo težje uprla telesnim in duševnim preizkušnjam. So pa žene, ki so uravnovešene, ki se nikoli „ne sekirajo" zavoljo skrbi. Zato so srečnejše — in bolj zdrave. Če ste nagnjeni k pogostnejšim vznemirjenjem, pazite več nase! Zdravo telo more prenesti tudi celo noč brez spanca, z lahkoto se bo navadilo na čezmerno toploto ali zimo. Ne bo potrebovalo niti toliko hrane kot običajno. Če pa ste deprimirani, je nujno, da pazite na svoj počitek in prehrano.

Potrebujete počitek, toda ne v postelji. Bolje je, da se sprehodite ali da kam odpotujete. Če radi berete ali poslušate plošče, vzemite s seboj tudi nje. Pazite na svoje telo: masaža, prhanje, kopanje — vse to je nadvse koristno.

V prostem času počnite tisto, kar vas veseli: pletite, delajte ročno delo, ukvarjajte se z modeliranjem, slikajte — vse to vas bo prepričalo o vaših sposobnostih.

Telovadite vsak dan — telovadba je naravno pomirjevalno sredstvo. Če je vaš „jaz" slab, pomeni, da se ne znate izogniti razburjenjem, da ste podvrženi sugestiji. Biti morate vedno prisotni in popolnoma urejeni pri odločanju. Vse, zaradi česar ste raztreseni, uničuje vašo osebnost.

Beseda depresija ne označuje samo notranjega konflikta, temveč se posledice manifestirajo ob istem času v naših napačnih odločitvah. To pa je priznanje, da teče za nas življenje prehitro in da sopihamo za njim . . .

Brezobzirnost na dopustu

Počitnice nastopijo takrat, ko si oblečemo kopalno obleko, zapremo oči in pozabimo na službo in na to, kaj bomo danes kuhale. Takšen odrešujoč mir pa ponavadi traja malo časa. Predvsem se marsikomu zdi življenjsko važno, da svoj dopust preživi ob nenehni spremljavi glasbe, ki polni ušesa tudi vsem bližnjim kopalcem. Tranzistor je morda prav imenitna stvar, ampak prav gotovo je za marsikoga tudi huda nadlega, če je prisiljen poslušati glasbo, reklamo in predavanja takrat, ko bi hotel uživati nekaj tišine, ki si jo na dopustu sme privoščiti.

Živčni glasbeni intermezzo je tudi pogost jok tistih otrok, ki jim mamice in očetje hočejo kar takoj prvi dan privzgojiti silno ljubezen do morja. Otroci se bojijo vode, krčevito se oklepajo rok in nog ljubeznivih staršev, vmes pa nevzdržno jočejo. Takšen, od joka zaripel otrok, je seveda pozornost vzbujajoča osebica na vsaj kakih 200 metrov obale. Menda starši mislijo, da bi bili opeharjeni, če se otrok ne bi kar naprej namakal v vodi. In vendar se vode veselijo prav tisti otroci, katerih nihče ni silil v vodo, temveč jim je prostor za igranje izbral najprej v senci in šele na otrokovo željo tudi ob vodi in v vodi.

Predno smo na dopustu, se nam zdi tako zelo imenitna misel, kako bomo podnevi lenarili, zvečer pa odšli na majhen sprehod. Seveda tudi otroci zato ne smejo biti prikrajšani. Zgodi pa se, da otrok postane utrujen, ker je sonce že prvi dan neusmiljeno pripekalo. Sicer živahno odcaplja na tisti sprehod pred večerjo ali po njej, potem pa vidi sladoled in ena sama merica mu ni dovolj. Čeprav je popolnoma razumljivo, da počitniški čas ni edina primerna priložnost za vzgojo, starši marsikdaj prav na počitnicah začnejo s vojimi vzgojnimi prijemi. Povzdignjeni vzgojiteljev glas in otrokov jok zopet pestrita počitniško razpoloženje miru potrebnih dopustnikov.

Prvi in štirinajsti dan v mesecu postajata ponavadi mejnik med eno in drugo skupino dopustnikov. Vsi pa le ne prihajajo in odhajajo ta dan. Vendar pa se zdi marsikomu potrebno, da svoj odhod primero proslavi. Po enajsti uri naj bi bil sicer povsod mir in počitniška tišina, tisti, ki odhajajo z dopusta, pa menijo, da je to nesramno zgodnja ura za poslednjo noč njihovega dopusta. Vsi, ki bi radi spali so torej prisiljeni poslušati „uglašeno" petje tistih, katerim se je dopust iztekel.

V katero skupino spadate? Ali verjamete, da je obzirnost tudi delec kulture? Med opisanimi nesimpatičnimi zvoki jo v počitnicah težko srečamo.

Drobni nasveti

■ Konzerva, ki ste jo načeli, naj ne ostane v pločevini, temveč jo takoj izpraznite na krožnik. V pločevini se konzerva brž pokvari in je lahko hudo strupena. Že pri kupovanju v trgovini je potrebno pogledati, če je konzerva dobro zaprta. Mleko iz konzerve shranjujte na hladnem ali v temnem prostoru.

■ Najboljše zdravilo za otekle oči od joka ali nespečnosti so obkladki iz toplega kamiličnega čaja.

■ Da se likalnik ne bo lepil na poškrobljeno perilo, denite v vodo, v kateri ste raztopile škrob, nekaj zrnc soli in likalnik bo gladko tekel na blagu.

■ Barvni madeži se odpravijo z mešanico iz 4 delov špirita, 3 delov salmijaka in 3 delov terpentina. Vsak madež s tem navlažimo, čez kakih deset minut zdrgnemo in speremo. Barvne madeže na poliranem pohištvu pa zmehčamo s terpentinom, zbrišemo in zgladimo. To velja tudi za steklo.

■ Če hočemo na primer iz tiskanega blaga odstraniti apreturo, ga nikar ne kuhajmo. Bolje je, če blago najprej za nekaj ur namočimo in nato operemo v vodi, ki smo ji dodali sladni ekstrakt (čajna žlička na liter vode). Sladni ekstrakt povzroči vrenje, ki razkroji škrob, iz katerega je apretura napravljena.

■ Pražena kava, ki je že izgubila svoj duh, bo ponovno kot sveža, če jo boste najprej potopili v hladno vodo, potem pa hitro posušili v emajlirani posodi v kateri jo potresete s sladkorjem v prahu.

■ Kavne usedline ni treba zametavati. Z njo lahko dobro operemo stekleno posodo, vaze in podobno. Usedlino razredčimo z malo vode, ki ji dodamo kapljico kisa ter vse skupaj dobro premešamo.

Astma, bolezen okolja

Po navadi pomislijo na astmo ljudje takrat, kadar slišijo govoriti o tem, da nekoga duši ali da ima težko sapo. Ni pa seveda vsako težko dihanje astma.. Zdravniki poznamo pod tem imenom prav določeno bolezen, ki jo imenujemo astma bronchiale, njeni glavni znaki pa so naslednji: bolnik nenadoma dobi napad dušenja in težkega dihanja, po navadi ponoči in, kar je morda še važnejše, popolnoma neodvisno od napora. Težko dihanje, ki je v zvezi s kakršnim koli večjim naporom, je namreč skoraj vedno znak za srčno obolenje.

Pravi astmatiki svojo bolezen zelo dobro poznajo, saj so vsi preboleli že nešteto takih napadov. Bolezen za življenje ni nevarna, kajti silno redko se zgodi, da bi kak astmatik umrl zaradi te bolezni, hudo pa je to, da muči ubogega bolnika tudi po 30, 40 ali še več let.

Pravega zdravljenja pravzaprav ne poznamo. Zdravniki zmoremo danes skoraj v vsakem primeru ustaviti in prekiniti napad, na žalost pa ne moremo preprečiti, da se bolezen ne bi več ponovila. Tudi zdravil za zdravljenje astme je verjetno v uporabi prav toliko, kolikor je astmatičnih bolnikov na svetu. Vsaka tovarna farmacevtskih izdelkov leto za letom pošilja na tržišče nove preparate, za katere trdi, da bodo astmo pozdravili, za bolnike pa je po navadi vsako novo zdravilo le trenutno olajšanje, kateremu kasneje sledijo ponovni napadi. Saj so vsa ta zdravila sestavljena iz 2 ali 3 osnovnih medikamentov, za katere vemo, da prekinjajo napad, na te osnovne pa potem vsaka tovarna po svojih izkušnjah nadoveže še druge manj uspešne, ki jih je mnogo. Tako seveda nastanejo vsemogoče kombinacije in vsemogoča imena. V zadnjem času si je medicina precej obetala od tako imenovanih kortizonskih preparatov, ki so v bistvu hormoni, pa tudi tem ni uspelo, da bi se napadi ne ponavljali več.

Astmatikom še največ pomaga sprememba okolja. Ugotovljeno je namreč, da je veliko astmatikov takih, katerih organizem je preobčutljiv na neko snov iz njihovega najožjega okolja. Ta snov pa je lahko vse, kar si lahko zamislite. Tako lepilo, moka, žima v žimnicah, prah v stanovanju, plesen, parketna pasta, milo, v zadnjem času plastične mase in še in še. Obstajajo možnosti, da je pri nekaterih bolnikih moč ugotoviti, na kaj so preobčutljivi, in če ta vzrok odstranimo iz njihovega okolja, se napadi nehajo ponavljati. Na žalost pa je največkrat tako, da je bolnik preobčutljiv na več snovi hkrati in da ga je praktično nemogoče izolirati od vseh. Odlično pomaga pravzaprav le sprememba okolja. Poznam bolnike, ki so se preselili na morje, ali v planinski predel, ven iz mesta in niso vedeli za to, da imajo astmo, vse do dneva, ko so se vračali. Sprememba klime in okolja pa je vprašanje poizkusa, ki ga zdravnik teže svetuje. Astmatik stori najbolje, če si to mesto poišče sam. Tako je za nekoga dobro morje, za druge nižinska klima, zopet za tretjega visokogorski svet.

Toliko o astmi na splošno, dobro za vsakega astmatika pa je, če ima svojega stalnega zdravnika, ki njegovo bolezen pozna, ali kar je še več vredno, da pozna sredstvo, ki njegove napade preprečuje.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

Potlačili so ga v cizo in mu s cunjami zamašili usta. Njegov glas je množico razburil. Iz teme so jeknili ženski glasovi:

„Bojazljivci! . . . Kje ste, ko nam požigajo domove?"

Sprožil se je plaz zmerjanja, ki ga je spremljalo jokanje in cvilenje otrok.

„Tiho!" je zarjovel kaplar, domačin, ki so mu požgali hišo, in z grozečim glasom prevpil vso množico: „Sedaj gremo nadnje!"

„Vas deset? Saj ste znorelil Tam je divizija!"

Oglasil se je župnik, kot bi govoril s prižnice, da bi pomiril množico.

„Ne hodite tja! Kdor se bojuje z mečem, bo z mečem pokončan, je dejal Jezus. Z nami pojdite! Strah nas je hoditi skozi gozd, peljite nas kam pod streho, da ne bodo otroci zmrznili. Odpuščajmo svojim sovražnikom, pa si bomo priborili milost božjo."

Po kotanjastem svetu je vel hladen veter. Vojaki so zavihali ovratnike in cepetali na mestu. Bilo je gotovo več kot deset stopinj pod ničlo.

Valjun je preudarjal župnikove besede. Domobranec domačin je zaškripal z zobmi in vprašal:

„Kdo požiga?"

Sivobrad starec, oprt na palico, je pijano zajavkal: „Antikrist je prišel iz Kočevskega Roga. Ne eden, na tisoče jih je!"

Valjhun je določil tri spremljevalce za predhodnico, dva mitraljezca pa za zaščitnico: s sprevodom se bo vrnil v naselje. Od pregnanih je zvedel, da jih samo nekaj streljajev loči od položaja jurišnega bataljona, ki ščiti brigado. Tvegati življenja, ko plameni segajo že do neba in se dim svedra po vsej pokrajini, bi bilo nesmiselno. Mitraljezcem je komaj preprečil, da se niso odplazili na lastno pest skozi gozd, tako so hlepeli po maščevanju. Tolažil jih je, da bodo lahko povrnili, ko bodo brigade odšle, terencem, kurirjem in staršem tistih, ki so v brigadah.

Med potjo se je kolona večkrat ustavila in počivala. Valjhun si je nabral dovolj vesti, s katerimi bo moral spraviti v slabo voljo uradni in kavarniški štab kontrarevolucije. Posebno tiste, ki si na varnem, poskriti v privatnih stanovanjih, delijo ministrske stolčke in predstavniške položaje „svobodne Slovenije". Kako neumne ocene podajajo ti ljudje! Kako malo imajo pojma o moči Osvobodilne fronte in partizanskih divizij!

Ko so v snegu počivali, so njegovi domobranci silili v znance: „Povejte nam, kako je bilo!"

„Nenadoma so obkolili vas. Zagnali so vse ljudi pred cerkev. Tam je neki komisar oznanil, da bodo vas požgali. Pol ure časa so nam dali, da se pripravimo na odhod. Župnišče in cerkev so zaminirali. Naši svetniki zaščitniki so zleteli v zrak in leže pokopani pod ruševinami. Vse so nam pobrali — konje, krave, vozove! Sproti so odvažali," je pripovedoval oče enega izmed domobranskih poveljnikov.

„Enega izmed naših so našli doma skritega in ga ustrelili. Le-tega ni bilo škoda! Vso vojno je odhajal domov in se skrival . . . Celo hišo edinega partizana iz vasi so požgali!"

„Prav je, da so požgali to hišo, če ne, bi jo mi! Porušili bi jo, da ne bi ostal kamen na kamnu!"

„Komunisti so, nikomur ne prizanesejo . . ."

„Brigada vojske državne varnosti in Levstikova brigada požigata . . ."

Govorili so vsevprek.

Valjhuna je bolela glava, mislil je, da mu jo bo razneslo. Vedel je, da so se njihovi poveljniki s tega področja hvalili, da tako trdnih tal pod nogami kot v teh vaseh nimajo nikjer v deželi.

Ljudje so se nagnetli na kup in Valjhun je prisluhnil.

„Preklete smrklje! Dal bi vas na koleno in vas z leskovko našeškal po nagi riti! Ali je bilo treba v Kočevje poročat o tistih partizanih, ki so jih potem obkolili in pobili do zadnjega . . ."

„Saj nismo šle same od sebe, saj nas je poslal . . ."

„Tiho smrklje! Koga pa briga, kdo vas je poslal . . ."

„Prava reč! Tistih trideset pa je le crknilo . . ."

„So crknili, ja! Zato pa imamo požgano vas!"

„Ni jih padlo samo teh trideset! Saj ste vsi pomagali, da je izginil prav vsak, ki je zašel v našo vas! . . . Zmerjajte tiste, ki so pomagali pobijati jih s sekiro ali pa obešati in zakopavati pod vasjo in . . ."

„Kaj kvasiš! Saj nisi nič boljši, ti si pobil tistega štirinajstletnega fantiča, ki je bil kurir. Kako je jokal . . ."

Valjhun je le napol poslušal. Vsa duša mu je krvavela. Lahko je njegovi materi doma na toplem in na varnem. Nič več ne veruje v te dobre in nežne duše, ki so se shajale pri njej in ki razen sebe ne poznajo nikogar. „Lahko je govoriti v mestu s prižnice, lahko se je pogajati tajno z Nemci ali Angleži, toda tukaj, sredi snega in gozdov čakati na smrt . . . Besede so kakor kače, lažnive. Zapletamo se v nekaj, kar je vsak dan bolj krvavo, tragično in brezizhodno. Borimo se za žepe goljufov in vojnih dobičkarjev. Eden med njimi je še celo moj oče, dasiravno je boljši od drugih, saj včasih še komu pomaga.

Šli so naprej. Včasih so se ozirali nazaj, kot bi gledali Sodomo in Gomoro. Ogenj je razklal sivino noči, kot bi nebo počilo čez in čez kakor črepinja.

Zdaj so bili že dovolj daleč, da jih je minil strah — sprva so bili otrpli kot mravlje, ki jih zmoči leden dež. Vse bolj so se zmerjali in prepirali. Valjhun jih je samo poslušal. Ni se maral vtikati. Krivili so drug drugega.

(Dalje v prihodnji številki)

Koroški vsakdanjik

Manjšina ima po mirovni pogodbi iste pravice kot večinski narod - na papirju...

● KAKŠNA BO PRIHODNOST NOVEGA RODU, KI ZAPUŠČA ŠOLSKE KLOPI

Triintrideset slovenskih maturantov je prejšnji teden v Celovcu na slovenski gimnaziji opravilo zrelostni izpit. V soboto zvečer so se v slovenskem hotelu Korotan ob Vrbskem jezeru zbrali na valeti, skupaj s svojimi profesorji in starši, brez razkošnih toalet, ki so v domovini za to priložnost skoraj nepogrešljive. Bilo je dosti nagovorov, dosti lepih besed, spodbudnih in ne prezahtevnih.

Fantje in dekleta iz Roža, Podjune, Dobrle vasi in drugih nekoč slovenskih krajev so s pripetimi rdečimi nageljni sedeli za belo pogrnjeno mizo in potrpežljivo čakali, kdaj bo večerje in lepih nagovorov konec, da bodo odšli nadstropje niže v diskoklub.

● AUSSE JUGOSLAWEN! GEMMA, GEMMA!

Kam bodo šli jutri, ko bo spet navaden vsakdanjik? Prihodnji mesec? Brez rdečih nageljnov?

Vsak na svojo stran. Študirat na Dunaj, v službo, na pedagoško akademijo. Varnega zavetja je konec — odslej se bo vsakdo na svojo roko prebijal in uveljavljal kot pripadnik narodnostne manjšine, ki ji ni posuto z rožicami.

Manjšinske pravice določajo med drugim tudi svobodno izbiro poklica. „Wo ham S' maturiert? Slowenisches Gymnasium? — Danke!" Prepisano iz avstrijskega časopisa, ki se trudi, da bi bil objektiven (Kje ste maturirali? Na slovenski gimnaziji? — Hvala lepa!) . . .

Ne, tistim, ki bodo hoteli ostati Slovenci na domačih koroških tleh, resnično ne bo posuto z rožicami. „Diskriminacija Slovencev je laž!" vpijejo heimatdienstovci. „Fuj, banditi; ausse mit die Jugoslawen! Ausse, gemma!" jim pritegnejo domovini zvesti Korošci. „Če hočete imeti Irsko, jo lahko imate že jutri — könnts es morgen schon hobn . . ." Celo predsednik deželnega šolskega sveta Guttenbrunner ni izvzet: ker je priporočil prijavljanje za slovenski pouk, so mu lansko jesen „anonimneži" grozili s smrtjo.

„Ruck, zuck üban Loibl zruck, ihr Tschuschn! . . ." Takšna je ta reč o manjšinskih pravicah v praksi (in spet prepisana iz avstrijskega tiska).

● SLOVENSKA BESEDA JE IZZIVANJE JAVNOSTI

V Hrvatinih, ob slovensko-italijanski meji, se slovenski in italijanski otroci igrajo in pogovarjajo po slovensko ali po italijansko, kakor pride; celo otroci priseljencev iz Vojvodine, ki so komaj leto dni na Koprskem, že znajo italijansko, v vseh slovenskih šolah v teh krajih učijo italijanščino in v italijanskih šolah slovensko. Jezik ni ovira, narodnost ni ovira, šola ni nikomur trn v peti.

Ko sem v Podravljah spraševal šolarje, kje so Podravlje, so me samo osuplo gledali in se nezaupljivo strnili v gručo, in ko sem nagovoril po slovensko dva dobrodušna možakarja s pipico v ustih, sta dedca šla naprej, potem je eden vzel pipico iz ust in pljunil: „Der konn eh Deitsch!"

Beseda, ki ponekod pomeni samo sporazumevanje ali nerazumevanje, je na Koroškem izzivanje. Takoj provokacija. Atentat. Slovenska beseda je komunistična agresija zoper vsemogočno, edino pravilno in od boga dano nemštvo. Zato jo je treba iztrebiti.

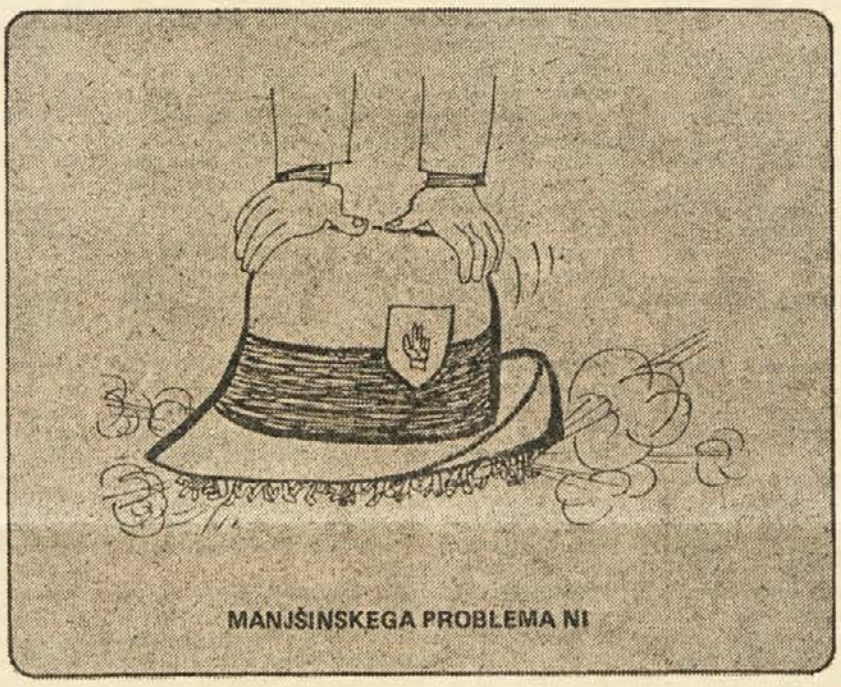

MANJŠINSKEGA PROBLEMA NI

● MAO CE TUNG JE ZA VROČE

Slovenska beseda in slovenska narodna zavest sta na Koroškem sloneli na slovenskem kmetu, ta se je kot gospodar samostojen, na svoji zemlji, najbolj trdovratno upiral potujčenju. Slovenskemu kmetu zdaj bije zadnja ura, izpodriva ga nov tip velikoposestniškega gospodarstva. Zateka se v turizem, kjer more, v industrijo. Otroci nekdaj trdnih slovenskih hiš odhajajo po svetu — najprej v Celovec, v gimnazijo, že res da v slovensko gimnazijo, od tam na Dunaj, postajajo pravniki, zdravniki, profesorji.

V Obračunu, glasilu skupine maturantov 1971 z Mao Ce Tungovim izrekom v naslovu, je zapisano tudi tole vprašanje: „Kam — za hudiča — se pa zgubijo tisti ljudje, ki so jih poslali zavedni Slovenci na gimnazijo ne samo zato, da bi enkrat postali doktorji ali profesorji ali duhovniki, marveč tudi zato, da bi imeli Slovenci enkrat tudi kakšno svojo inteligenco, ki bi agitirala doma med ljudstvom?" Malo naprej je postreženo tudi z odgovorom: „Absolvent slovenske gimnazije zgubi kontakt do slovenskega ljudstva, zgubi prepričanje in občutek, da je član določenega, diskriminiranega, skoraj bi rekel na smrt obsojenega kolektiva, da je član slovenske skupnosti na Koroškem. In na smrt obsojeni smo, če slovenska gimnazija ne bo poskrbela za narodno zavedno, politično inteligenco, ki bo vse svoje moči upirala za skupni boj s slovenskim ljudstvom — za popolno narodno, socialno in kulturno svobodo . . ."

● SLOVENSKA GIMNAZIJA ŽE 17 LET PODNAJEMNICA

Razborite besede, skoraj preglasne in prerobate za koroško vsakdanjost ter mukoma doseženo narodno enotnost.

Težko je namreč verjeti, da bi avstrijska oblast in njeni organi, že tako vseskozi na kolenih pred šovinističnim pritiskom, trpeli kaj dosti bolj revolucionarno šolsko vodstvo, kot ga šola ima.

Slovenska gimnazija je že sedemnajst let podnajemnica (v popoldanskem času) v Lerchenfeldstrasse. Poslopje za novo gimnazijo je bilo obljubljeno že zdavnaj, zgradili naj bi ga bili do jeseni 1965. Pisali smo že leto 1970, o novi gimnaziji še vedno ne duha ne sluha. Prav tedaj, ob petdesetletnici plebiscita, je oblast ponudila Velikovcu (kot plebiscitno darilo, da bi odtegovalo slovenske dijake s tega področja) nemško gimnazijo, hkrati pa dala Slovencem zagotovilo, da bodo naposled zgradili tudi slovensko gimnazijo. Prosvetni minister je slovenski delegaciji na Dunaju slovesno obljubil, da bodo obe šoli začeli graditi hkrati in ju hkrati dokončali, do jeseni 1973. Jeseni 1973 je zmanjkalo denarja, dograditev je bila preložena na jesen 1974. Potem na pomlad 1975 — če bo potem denar še za notranjo opremo, ne ve nihče. Kar zadeva nemško gimnazijo v Velikovcu, ta bo do letošnje jeseni povsem pripravljena, da sprejme učence pod streho . . .

● JUTRI BO SPET NAVADEN VSAKDANJIK

Tako se uradna igra slepih miši nadaljuje, neuradno pa Feldnerjevi grupenführerji javno in glasno govore, kako je treba ravnati s Slovenci, da jih bo čimanj. Ker pa vsak pritisk rodi protipritisk — nič čudnega, da se tudi v mladih Slovencih poraja odločnejša volja po radikalnejših ukrepih.

Mladi fantje z rdečim nageljnom v gumbnici tega sobotnega večera niso veliko omenjali prihodnosti. Pač, ostali bodo Slovenci, kamor jih bo že zanesla pot, vsi po vrsti, s katerimi sem govoril: Stanko Mečina, Franc Serajnik, Sonja Sienčnik, Andrej Wakounig in vsi drugi.

Vam je bilo lahko, sem na glas podvomil, rodili ste se v zavednih slovenskih družinah, rasli med svojimi, zdaj odhajate po svetu, spoznali boste vsak svoje dekle, vsaka svojega fanta, morda bo to Nemka ali Nemec — ali ne bo to konec slovenske besede?

„Tega pa ne!" je poskočil Andrej Wakounig. „Nikoli! Moji otroci bodo govorili po slovensko. Bom že našel za ženo Slovenko. Če pa ne bo Slovenka," je dodal malo bolj spravljivo, „se bo morala naučiti slovensko. Živinozdravnik dr. Sienčnik ima ženo iz Münchna, ko bi jo le slišali, kako lepo govori slovensko, in otroci tudi . . ."

Rekli so si na svidenje. Vsi smo mislili zares, ko smo si stisnili roko. Nihče ni ta trenutek pomislil, kje in kdaj.

○

Z nekdanjega slovenskega posestva ob Vrbskem jezeru so se hotelske luči ogledovale v motni gladini. Gostje so počasi drug za drugim odhajali, kajti ura je bila polnoč, pravkar se je začel navaden vsakdanjik. Navaden vsakdanjik brez rdečega nageljna, kakršnih bo za nov slovenski rod, ki stopa v življenje, še veliko . . .

Milan Maver
(itd, Ljubljana, 25. 6. 74)

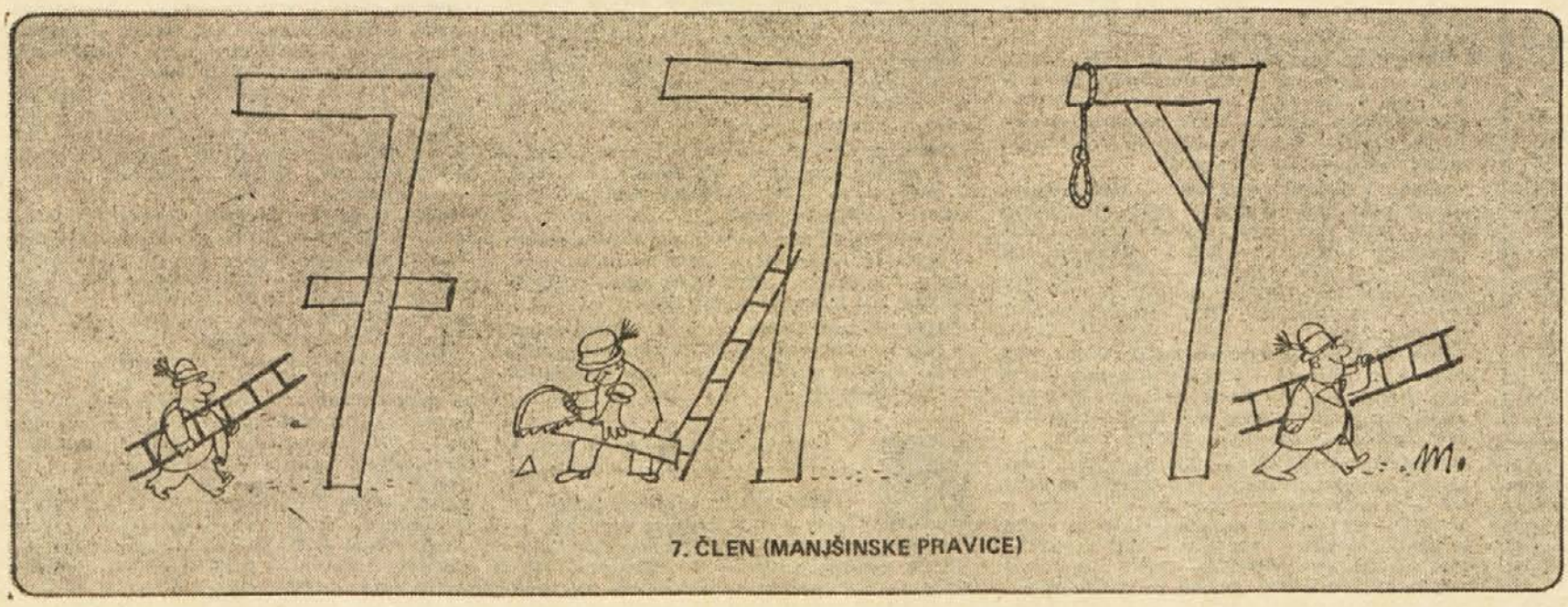

7. ČLEN (MANJŠINSKE PRAVICE)

DOMISLICE

- Samo v bolečini, zlu in sovraštvu se človek uči, kaj je dobro.
- Nihče ni dolžan drugega bolj ljubiti kakor sebe.
- Dediščina, ki jo bomo zapustili potomcem, jih bo verjetno odvadila neke slabosti: čaščenja prednikov.
- Je že res, da naša kultura usiha; kljub temu pa je ne bi smeli zalivati z gnojnico.
- Malo ve tisti, ki svoji ženi pove vse, kar zna.
- Na žalost postane vojna zločin šele po vojni.
- Kdor visoko leta, ima nizkotne namene.
- Kadar so dolžnosti enake, bi morale biti tudi pravice enake.
- Vremenoslovcem se še sanja ne, kdo vse vedri in oblači.
- Nekaterim je vse življenje fraza, ki utruja.
- Norec ima vedno prednost pred nadarjenim človekom; vedno je zadovoljen sam s seboj.
- Ni človeka, ki ne bi hotel dobrega, kot ni vode, ki ne bi tekla dalje.
- Če hočete najti boga, verujte v človeka.
- Dolgočasnež govori običajno v prvi osebi, gobezdač v tretji, pravi zabavnež v drugi.
- Komentator je človek, ki prežvekuje tuje misli.
- Tudi mali moški je moški.
- Pametnejši odneha, neumneži pa vztrajajo.
- Človek postane moder šele takrat, ko mu izpadejo modrostni zobje.
- Z ljubljenim bitjem je tudi slamnata koča raj.
- Za rojstvo „novega" človeka sta potrebna najmanj dva „stara" človeka.
- Enakopraven postaneš šele v smrti — pod pogojem, da zapustiš dovolj denarja za spodoben grob.
- Ne soli pamet tistemu, ki ima v glavi slaščice.
- Več ljudi se je utopilo v vinu kot v morju.
- Za dobro se je treba boriti kot vojak; vendar, kateri vojak lahko sam dobi vojno!
- Vsi tisti, ki hočejo osrečiti človeštvo, so v nečem navadno nesrečni.
- Anatomija je nekaj, kar ima vsak, a je videti lepše na dekletu.
- Kdor res ljubi ničesar ne obljublja.
- Ljubezen vedno vzbuja vero v tisto, o čemer bi morali najbolj dvomiti.
- Poljub je zmanjšanje ust zavoljo povečanja srca.
- Vsak odgovor poraja obenem novo vprašanje.
- Čas kosila je trenutek, ko otroci sedejo, da bi nadaljevali z jedjo.
- Pripadnik je privrženec, ki še ni spoznal resnice.
- Ljubezen je sila, ki vse lahko stori.
- Gentleman je tisti, ki nikoli nikogar ne žali nenamerno.
- Ljubezen je silna le zaradi naše slabosti.
- Kadar se ti zdi značaj kakega človeka nerazumljiv, si oglej njegove prijatelje.
- Ljubezen je večna zavzetost za nekega človeka.

ŠPORTNI VESTNIK

● FINALISTI SP SO ZNANI

V Münchenu se je 10. svetovno nogometno prvenstvo nadaljevalo s tekmovanji v dveh polfinalnih skupinah. Po dveh nastopih sta se iz vsake skupine izluščili najmočnejši reprezentanci, ki bosta nastopili v finalnem delu svetovnega prvenstva. Iz skupine A sta se kvalificirali reprezentanci iz Nizozemske in Brazilije, iz skupine B pa Poljska in Zvezna nemška republika. Kateri državi se bosta potegovali za najvidnejše mesto svetovnega prvenstva, se je odločilo v sredo, ko je bil na sporedu za reprezentance iz polfinalne skupine tretji nastop.

Vsi štirje finalisti so razmeroma močno povedli v svojih skupinah in niso oddali po dveh krogih niti ene točke. V skupini A je Nizozemska premagala Argentino S 4:0, Nemško demokratično republiko pa 2:0. Brazilija pa je zmagala nad Argentino 2:1 in nad Nemško demokratično republiko 1:0. V skupini B je Poljska premagala Švedsko tesno z 1:0 in Jugoslavijo z 2:1. Zvezna republika Nemčija je nadigrala Jugoslovane z 2:0, proti Švedom pa je po 0:1 ob polčasu zmagala s 4:2. Na vrsti so bili torej le še spopadi najboljših v skupinah, ki so dokončno določili, kateri nogometni velesili se bosta spopadli naslednjo nedeljo za zlati pokal kiparja Gazzanige, ki je menda vreden 17 000 funtov. V ostalem pa bodo vse štiri reprezentance, ki so dospele v finale, dobile eno kolajno: prva zlato, druga pozlačeno, tretja srebrno in četrta bronasto.

● ŠAHOVSKA OLIMPIADA

V Nici, na francoski Rivieri, se je prejšnji teden končala 21. šahovska olimpiada. Za jugoslovansko šahovsko odpravo se je nastop v Nici končal razveseljivo, saj je osvojila srebrno odličje. S tem je Jugoslavija podčrtala trditev, da je ena najboljših šahovskih držav ne le v Evropi, ampak tudi na svetu. Olimpijski prvak je postala z lahkoto Sovjetska zveza, ki je bila nasprotnikom premočna. Za SZ so igrali Korčnoj, Spasski, Petrosjan, Talj, Kuzmin in Karpov, ki od 60 tekem niso izgubili niti ene. Tretje mesto šahovske olimpiade je zasedla Amerika, ki je igrala brez muhastega svetovnega prvaka Fischerja. Izredno lep uspeh pa je vsekakor drugo mesto Jugoslovanov. Jugoslavija je tokrat ponovila drugo mesto z olimpiade leta 1968 v Švici, potem ko je nekoliko odpovedala v Siegni in Skopju.

Končni vrstni red je sledeči: 1. Sovjetska zveza (46), 2. Jugoslavija (37,5), 3. Amerika (36,5), 4. Bolgarija (36,5), 5. Nizozemska (35,5), 6. Madžarska (35), 7. ZRN (32), 8. Romunija (29,5), 9. ČSSR (29,5), 10. Anglija (26).

● SP V KOŠARKI V PORTORIKU

V sredo se je v Portoriku pričelo 7. svetovno košarkarsko prvenstvo. Za favorite so proglašeni Jugoslavija, Brazilija, Amerika in Sovjetska zveza. Jugoslovanska košarkarska reprezentanca mora v Portoriku braniti naslov svetovnega prvaka, ki si ga je prigirala leta 1970 v Ljubljani. Naloga ki je stavljena Jugoslovanom je težka, ker imajo ostali favoriti, razen Sovjetske zveze, vsi prednost domačega okolja. Svetovno prvenstvo je že šestič na ameriškem kontinentu in če si ogledamo listo dosedanjih svetovnih prvakov, bo „le težko" uganiti, katera celina bo odnesla zlato odličje. V Buenos Airesu se je svetovni prvak glasil Argentina (2. Amerika), v Rio de Janeiru Amerika (2. Brazilija), v Santiagu Brazilija (2. Amerika), ponovno v Rio de Janeiru Brazilija (2. Jugoslavija), v Montevideu izjemoma Sovjetska zveza (2. Jugoslavija), in v Ljubljani Jugoslavija (2. Brazilija).

● PODJUNČANI PREMAGALI ROŽANE

Pretekli petek so se v Št. Janžu v Rožu zbrali dvojezični učitelji s Koroškega, da se pomerijo v prijateljski nogometni tekmi. Učitelji so bili razdeljeni v dva tabora, v podjunski in rožanski. Lanskoletni medsebojni spopad se je končal z zmago 8:2 za enajsterico iz Roža, za letošnjo povratno tekmo pa so se gostje posebno dobro pripravili. Podjunski učitelji so po hudem boju izterjali enajstmetrovke, ker se je tekma po regularnem času končala 6:6, v podaljšku pa 1:1. Tu pa so se izkazali rutinirani Podjunčani.

Za Podjuno so dali gole Fera, 4, Petschnig, Zunder in Lach, zadetke za Rožane pa so dali Kraiger 3, Singer 2, Malle in Gallob.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem! glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

RADIO PROGRAM

CELOVEC

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelja stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 Še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 Šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem 20.05 Deželna poročila — 22.10 Šport iz vsega sveta.

SOBOTA, 6. 7.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.55 Glasbeni mozaik — 8.05 Družinski obzornik — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 11.30 Mala miškulanca — 13.30 Teden srečanja — 14.00 Zabavni koncert — 14.30 Godba na pihala — 15.15 Iz mape želja naših prijateljev ljudske glasbe — 16.00 Servis — 17.10 Pestro sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Mala solistična parada — 19.05 Koračnice — 19.30 Šport — 19.50 Note in beležke — 20.10 Sobotni večer v studiu Solnograd — 22.10 Šport — 22.30 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 7. 7.: 6.10 Igra na orgle — 8.10 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega? — 9.00 Brezskrbno nedeljsko jutro — 10.30 Radijska pripovedka — Nova pesem — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.10 Ogledalo mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 „Harfa". Igra — 17.05 Ljudski koncert — 18.00 Veseli igralci — 19.00 Nedeljski šport — 19.40 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj! — 22.10 Šport.

PONEDELJEK, 8. 7.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Ljudska glasba za deželo — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 „V malih notah" — 11.03 Celovški zvoki — 13.30 Knjižni kotiček — 15.00 Ljudske viže — 16.30 Za otroke — 17.10 Kaj radi slišimo — 17.52 Oddaja delavske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 „Po vaši želji" — 19.50 Note in beležke — 20.10 Operetni koncert — 21.00 Kulturna pokrajina v visokem gorovju — 21.30 Iz avstrijskega glasbenega ustvarjanja — 22.10 Šport.

TOREK, 9. 7.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Ljudske viže iz Švice — 11.03 Ljudske viže — 13.30 Vražji navihanci — 15.00 Ljudska glasba iz Štajerske — 16.30 Za otroke — „Modra kmečka hči" — 17.10 Oktan in oktave — 17.52 Oddaja kmetijske zbornice — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.15 Kaj radi slišimo — 21.10 Dežela ob Dravi — 22.10 Šport.

SREDA, 10. 7.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Ljudska glasba z Dunaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Mladinski glasbeni festival — 11.03 Pesmi in viže iz Podjune — 13.30 Na obisku pri koroških zborih — 15.00 Ljudske viže — 16.30 Operetne melodije — 17.10 V dunajski kavarni — 17.52 Oddaja sindikalne zveze — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelja planin — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Harfa" — 21.10 Komponisti lahke glasbe — 21.30 Zvezne dežele poročajo: Dunaj — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 11. 7.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Ljudska glasba — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 „Vedno radi slišimo" — 11.03 Ljudske viže — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Ljudske viže — 16.30 Za otroke — 17.10 Operetne melodije — 17.52 Oddaja združenja industrialcev — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Avstrijske godbe na pihala — 19.50 Note in beležke — 20.10 Lovska oddaja — 21.00 Iz štajerskega glasbenega življenja — 22.10 Šport.

PETEK, 12. 7.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Ljudske viže — 9.30 Klavirska glasba F. Chopina — 11.03 Pesmi in viže iz Labotske doline — 13.30 Ljudske viže — 14.45 Literatura iz Štajerske — 15.00 Novosti — redkosti — posebnosti — 16.30 Za otroke — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.52 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 18.00 Deželni razgledi — 19.05 Dunajska melodija — 19.50 Note in beležke — 20.10 Folklorni festival 1974 v Celovcu — 22.10 Šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 6. 7.: 9.05 Rubrika za jugoslovanske delavce — Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 7. 7.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 8. 7.: 13.45 Informacije — Za našo vas.

TOREK, 9. 7.: 9.30 Godci zaigrajo — 13.45 Informacije — Šport — Rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 10. 7.: 13.45 Informacije — Popevke — Iz koroške literarne delavnice.

ČETRTEK, 11. 7.: 13.45 Informacije — Družinski magacin.

PETEK, 12. 7.: 13.45 Informacije — Kar po domače.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nokturno.

SOBOTA, 6. 7.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Iz mladinskega glasbenega albuma — 11.20 Z nami doma in na poti — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Paleta melodij — 16.00 Vrtiljak — 16.40 Majhni ansambli iz studia 14 — 17.10 Instrumenti v ritmu — 17.20 Gremo v kino — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 19.15 Z ansamblom Borisa Kovačiča — 20.00 Tuji gosti na slovenski popevki — 20.45 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 21.15 Zabavna radijska igra — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 7. 7.: 6.50 Danes za vas — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.48 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tovariši . . . — 10.05 Iščemo popevko poletja — 11.20 Voščila — 13.15 Zabavna glasba — 14.05 Humoreska tega tedna — 14.25 Ob lahki glasbi — 15.10 Nedeljska reportaža — 16.00 Radijska igra: Svetlobe in sence — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Jazz za vse — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Serenadni večer.

PONEDELJEK, 8. 7.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Pesmica na potepu — 9.40 Z velikimi zabavnimi orkestri — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Pojo amaterski zbori — 14.40 Voščila — 15.40 Zvoki in barve orkestra The Capitol Symphony — 16.00 Vrtiljak — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Listi iz pop albumov — 19.15 S triom Avgusta Stanka — 20.00 Stereofonski operni koncert — 21.30 Zvočne kaskade — 22.15 Popevke se vrstijo — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Za ljubitelje jazza.

TOREK, 9. 7.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.20 Pojo majhni vokalni ansambli — 9.40 Z našimi simfoniki v svetu lahke glasbe — 10.15 Promenadni koncert — 11.20 Z nami doma in na poti — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Skladbe za mladino — 14.40 „Na poti s kitaro" — 15.40 Iz filmov in glasbenih revij — 16.00 Vrtiljak — 17.10 Zveneča imena — 18.15 Z majhnimi zabavnimi ansambli — 18.30 V torek nasvidenje! — 19.15 Z ansamblom Lojzeta Slaka — 20.00 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 20.30 Radijska igra — Pravda za oslovo senco — 21.30 Melodije v ritmu — 22.15 Od popevke do popevke — 23.05 Literarni nokturo — 23.15 Iz oper, ki jih redko slišimo.

SREDA, 10. 7.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.35 Znane melodije znani orkestri — 11.20 Z nami doma in na poti — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Slovenske narodne pesmi — 14.30 Voščila — 15.40 Glasbeni drobiž od tu in tam — 16.00 Loto vrtiljak — 17.10 Operni koncert — 18.20 Zvoki današnjih dni — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Koncert simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 22.15 S festivalov jazza — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 11. 7.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.20 Potujmo z glasbo — 9.40 Iz partitur operetnih mojstrov — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 Pihalne godbe — 13.15 Zabavna glasba — intermezzo — 15.40 V plesnem ritmu — 16.00 Vrtiljak ba — 14.10 Amaterski zbori pojo — 15.30 Glasbeni — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 Tipke in godala — 18.35 Iz kasetne produkcije RTV Ljubljana — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Glasbeni nokturno — 22.15 Popevke in plesni ritmi — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Iz simfonij Hansa Wernerja Henzeja.

PETEK, 12. 7.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.20 Pesmi jugoslovanskih narodov — 9.40 Lepe melodije — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 Z domačimi ansambli — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Mladina poje — 14.30 Voščila — 15.40 Popoldanski sestanek z radijskim orkestrom Hannover — 16.00 Vrtiljak — 17.10 Solisti z opernih in koncertnih odrov — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 Z ansamblom Dobri znanci — 20.00 Stop-pops 15 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.05 Literarni nokturno.

Skozi Avstrijo že črpajo sibirski zemeljski plin

Skozi 383 km dolgi plinovod za zemeljski plin, ki se vije skozi Avstrijo, so 1. maja začeli črpati zemeljski plin, ki ga iz daljne Sibirije skozi Avstrijo dobavljajo v sosedno Italijo. Med Sovjetsko zvezo in Italijo je bila podpisana pogodba, da bo Sovjetska zveza dobavljala Italiji letno 6 milijard kubičnih metrov zemeljskega plina.

Premer cevi plinovoda iz Češkoslovaške do Štajerske (okrog 220 km dolžine znaša 95 cm, od Štajerske naprej pa 90 cm. Skozi ta plinovod lahko letno načrpajo do 15 milijard kubičnih metrov plina. Za Avstrijo je letno predvidenih 1,5 milijona kubičnih metrov, Francija pa bo od leta 1976 naprej dobivala po 2,5 milijarde kubičnih metrov zemeljskega plina.

Skupni stroški za gradnjo avstrijskega plinovoda (Trans-Austria-Gaspipeline) so znašali okrog 3,6 milijarde šilingov. Uradna otvoritev oziroma predaja plinovoda je bila 20. maja pri črpalki v Baumgartnu ob češkoslovaški meji. Koroška bo priključena na plinovod v začetku jeseni.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 6. 7.: 15.50 Svetovno nogometno prvenstvo — 18.30 Novo v kulturi — 18.55 Oddaja Heinz Conradsa — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Ljubezen ob planinskem jezeru — 21.55 Šport — 22.40 Čas v sliki — 22.45 Štirje ključi.

NEDELJA, 7. 7.: 14.50 Svetovno nogometno prvenstvo — 18.15 Fattyev salon — 18.30 Z balonom preko Alp — 19.25 Zgodbe o Gustavu — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Šport — 20.15 Opereta „Grofica Marica" — 22.00 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 8. 7.: 18.00 Novo v kulturi — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Šale s Čarlijem — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Ljudje s farme Shiloh — 21.15 ORF transparent — 21.25 Telešport — 22.25 Čas v sliki.

TOREK, 9. 7.: 18.00 Kara Ben Nemsi efendi — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Rožnatordeči panter — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Svet knjige — 21.00 Filmska dežela Poljska — 22.40 Čas v sliki.

SREDA, 10. 7.: 11.00 Nekoč junak — 12.45 Telešport — 16.30 Izlet — 17.05 Od otrok do otrok — 17.35 Indian River — 18.00 Stan Laurel in Oliver Hardy — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Tri deklice in trije dečki — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Panorama — 21.20 Pomembne žene — 22.10 Čas v sliki.

ČETRTEK, 11. 7.: 18.00 Kara Ben Nemsi efendi — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Akcije in lovorike — veseloigra — 22.00 Čas v sliki.

PETEK, 12. 7.: 11.00 Lokis — 18.00 Zeleni svet: Mednarodni kmetijski obzornik — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Zaljubljen v čarovnico — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 Šport — 20.15 Komisar — 21,20 Politična dokumentacija — 22.20 Čas v sliki — 22.25 Erotika v letu 1966: Ljubezen po voznem redu.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 6. 7.: 16.55 Oddaja z miško — 17.20 Imitacije — 18.00 Družina Partridge — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 — Mini-Maks — 18.55 Glasbena poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Kralj šaljivcev: Dvojno življenje gospoda Mitty — 22.00 Čas v sliki.

NEDELJA, 7. 7.: 16.30 Poluks in plavi mačkon — 17.10 Konj brez glave — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tedenski obzornik — 18.30 Horizonti — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Novo v kulturi — 20.10 Okolica — 20.15 Nekoč junak — 22.05 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 8. 7.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Okno šova — 21.15 Pustolovščine nekega bralca — 21.50 Telereprize.

TOREK, 9. 7.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Iz Innviertla — 21.00 Svet in znanost — 22.00 Telereprize.

SREDA, 10. 7.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Simfonična oddaja — 21.20 Popevke — 22.05 Telereprize.

ČETRTEK, 11. 7.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Teleobjektiv — 21.15 Vesoljska ladja Enterprise — 22.00 Telereprize.

PETEK, 12. 7.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Za konec tedna — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 The Mummy — horrorni film — 21.30 Telereprize.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 6. 7.: 15.45 Propagandna oddaja — 15.50 Svetovno nogometno prvenstvo — 17.50 Propagandna oddaja — 17.55 Narodna glasba — 18.25 Obzornik — 18.40 Mozaik — 18.45 Legenda o divjem lovu — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.20 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.30 Melodije Jadrana — 22.00 Dnevnik — Colombo — film.

NEDELJA, 7. 7.: 9.20 Kmetje — 10.15 Kmetijska oddaja — 11.00 Mozaik — 11.05 Otroška matineja — 12.00 Poročila — 14.45 Propagandna oddaja — 15.00 Svetovno prvenstvo v nogometu — 17.50 Propagandna oddaja — 17.55 Naši zbori — 18.20 Propagandna oddaja — 18.25 Poročila — 18.30 Puška, ki je osvojila zahod — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Tedenski zunanjepolitični komentar — 20.40 V gosteh pri Nušiču — 21.40 Temne steze — 21.58 Propagandna oddaja — 22.00 Športni pregled — 22.35 Dnevnik — 22.50 Svetovno prvenstvo v nogometu — 0.30 Svetovno prvenstvo v košarki.

PONEDELJEK, 8. 7.: 16.45 Madžarski dnevnik — 16.50 Svetovno prvenstvo v košarki — 18.50 Obzornik — 18.30 Skozi neznano delto — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.30 Kaj hočemo — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Sodobna oprema — 20.40 Rezerviran čas — 21.00 Svetovno prvenstvo v košarki — 22.30 Dnevnik.

TOREK, 9. 7.: 16.45 Madžarski dnevnik — 18.00 Obzornik — 18.15 Veseli tobogan — 18.45 Mozaik — 18.50 Cesta in mi — 19.10 Nastopa trio Lorenz — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Dokumentarna oddaja — 21.00 Svetovno prvenstvo v košarki.

SREDA, 10. 7.: 16.45 Madžarski dnevnik — 18.10 Obzornik — 18.25 Družina Smola — 18.55 Mozaik — 19.00 Zabavna glasbena oddaja — 19.20 Na sedmi stezi — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Pot jugoslovanskih nogometašev na svetovnem nogometnem prvenstvu — 20.50 Sanjave zvezde Velikega voza — 22.25 Dnevnik.

ČETRTEK, 11. 7.: 16.45 Madžarski dnevnik — 17.50 Obzornik — 18.05 Otroci in mi — 19.10 Mozaik — 19.15 Po sledeh napredka — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Kam in koko na oddih — 20.40 Mavrica — 21.30 Četrtkovi razgledi — 22.00 Glasbeni nokturno — 22.20 Dnevnik.

PETEK, 12. 7.: 17.50 Obzornik — 18.05 Revija mladinskih pevskih zborov v Zagorju — 18.35 Kažipot — 18.55 Mozaik — 19.00 Svetovno prvenstvo v košarki — 20.30 Cikcak — 20.40 Dnevnik — 21.10 Tedenski gospodarski komentar — 21.25 Normanove Hippyjeve pustolovščine — 23.05 Dnevnik.